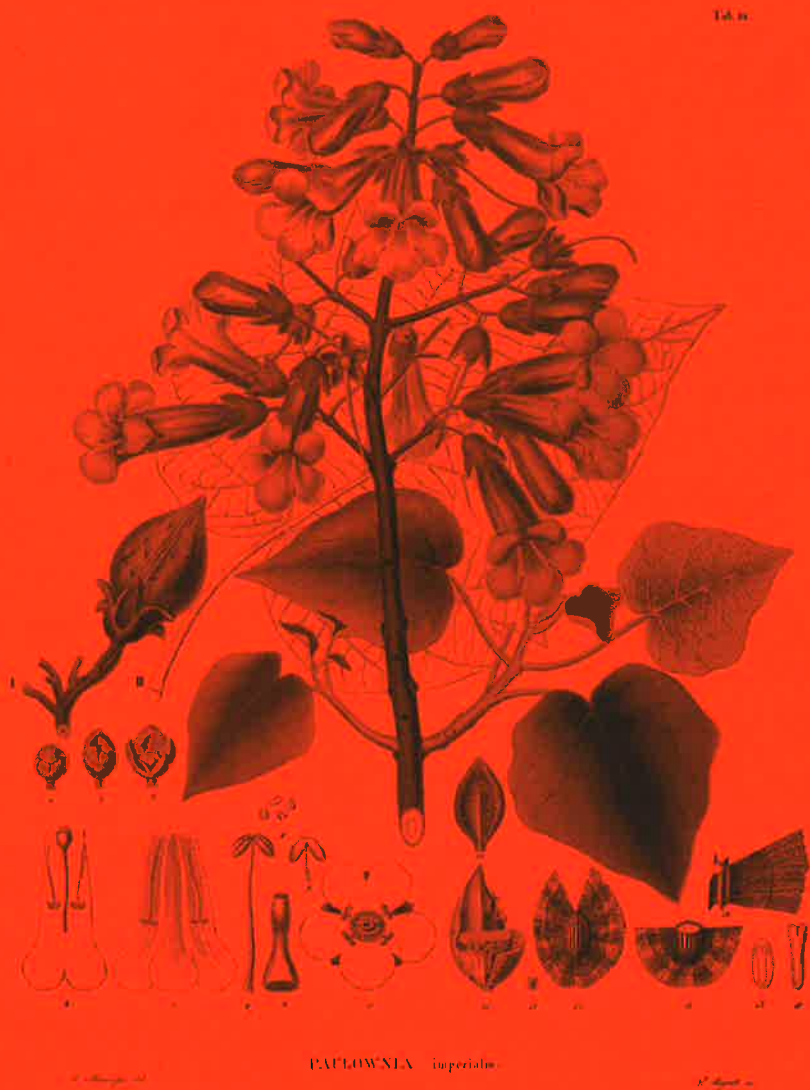

DE VRIENDEN VAN DE PLANTENTUIN GENT

Bestuur 2010

Voorzitter

Paul Goetghebeur
Ledeganckstraat 35
9000 Gent
tel. 09-264 5055
fax 09-2645334
Paul.Goetghebeur@telenet.be

Secretaris

Ferdinand Cobbaut
Fuchsiastraat 105
9000 Gent
☎ 0497-848882
Ferdinand.cobbaut@advalvas.be

Penningmeester

Léonard Cobbaut
Willy Maststraat 51
9032 Wondelgem

Leden

Harald Evrard, 9050 Gentbrugge
Cyrilla Gillis, 9940 Evergem
Hilde Mortier, 9051 Sint-Denijs-Westrem
Karel Reusens, 9051 Sint-Denijs-Westrem
Hilde Van Crombrugge, 9820 Merelbeke
Em. Prof. P. Van der Veken, 9052 Zwijnaarde

Website

<http://www.plantentuin-gent.be> (Vrienden)
<http://www.plantentuin.ugent.be> (Plantentuin)

Bankrekening: IBAN- BE21 0011 1921 5403
BIC- GEBA BE BB

Septemhernummer: teksten ten laatste tegen 1 september 2010 bij de redacteur

DE VRIENDEN VAN DE PLANTENTUIN GENT

Driemaandelijks tijdschrift
Jaargang 29 - nr. 2 - juni 2010
ISSN 0777 - 8821

Inhoud

Redactioneel	p. 42
Agenda 2010	p. 44
Activiteiten Gentse Feesten	p. 45
Bij de opening van de Thierry Verhellendreef	p. 47
De straatmus vloog zomaar binnen	p. 49
FloraCumLaude: Una exposicion muy bonita!	p. 50
Een nieuwe reeks: << Tien jaar later >>	p. 53
Tien jaar later: Arboretum Amerika 2010, een selectie	p. 55
Looplijst Arboretum Amerika	p. 65
Paulownia	p. 71
Viedaagse Engeland 13 - 16 mei 2010	p. 78
Bezoek aan een zeer onbekende tuin in Gent	p. 90
Historisch-botanische fietstocht in Gent	p. 91
Een driedimensionele tuin te Wervik, en Plantenbeurs in La Feuillerie te Celles	p. 92
Judasoren op Esdoorn: breder dan gedacht!	p. 93
Lidgeld 2010	p. 96

Redactioneel

Waarde lezers, beste Vrienden,

De voorbije maanden april en mei betekenden voor onze Plantentuin en voor onze Vereniging een buitengewone en een bijzonder drukke en intensieve periode, maar gelukkig ook een zeer vruchtbare periode.

Ten eerste betekent het jaar 2010 de tiende jaargang van het vernieuwde bestuur in de Plantentuin, en bij deze gelegenheid wil ik graag vanaf dit nummer starten met een overzicht en een korte bespreking van de nieuwe en vernieuwde afdelingen in onze Plantentuin.

De publiekstoegankelijke afdelingen worden een voor een aan u voorgesteld, aan de hand van een looplijst, en daarbij worden ze voorzien van mijn commentaar bij een selectie van soorten, die op een of andere manier belangrijk of interessant kunnen zijn voor het bijwerken van uw plantkundige kennis. Als smaakgevende starter bieden we u het Arboretum Amerika aan.

En dan was er 17-19 april de tiende editie van onze klassieker, de Lentebeurs, die om deze reden een feestelijke jas kreeg. Meer bepaald een bijzonder elegante jas onder vorm van de universitaire Aula, die als decor zeker even sterk presteerde als de botanische juwelen. Voor een "levendig" verslagje wil ik ook u verwijzen naar YouTube (zoek : FloraCumLaude).

Onze buitenlandreis ging door van 13 tot 16 mei, met een vierdaagse in East Anglia, het gereputeerd droogste deel van Engeland. Tegen alle verwachtingen in een zonoevergoten reis, met een prachtige en uitgebalanceerde combinatie van geschiedenis, cultuur en plantenrijkdom. Karel en Hilde hebben zich hier overtroffen, zie het warme, sympathieke verslag van Tom Vermeulen.

Op zaterdag 29 mei hebben we onze talrijke vrijwilligers (hopelijk niemand vergeten, anders laat het mij even horen) even in de bloemetjes gezet, met een rondleiding in het Museum voor Schone Kunsten, gevolgd door een zeer gezellige receptie in het Palmarium. Onze beste dank hiervoor aan Hilde Van Crombrugge, die dit evenement prima heeft georganiseerd : dank-u-wel, Hilde !

Net voor de receptie hielden we de inhuldiging van de Thierry Verhel-len-dreef, ter nagedachtenis aan onze overleden Thierry, de tuinier die onze groententuin nieuw leven heeft ingeblazen. De familie was aan- wezig, en uit naam van de tuiniers heeft Olivier Dubois een korte, inti- mistische schets gegeven over zijn prettige samenwerking met Thierry. Deze tekst is in dit nummer opgenomen.

En op zondag 30 mei was er de Dag van het Park, hier in Gent georgani- seerd in de Baudelohof, de vroegere locatie van de Plantentuin (tot 1902). Bij die gelegenheid was er een powerpoint-presentatie van een groot aantal documenten, kaarten, foto's van die oude Plantentuin. We hopen binnenkort een copie van deze presentatie te kunnen tonen, mis- schien via onze website.

Van onze huisauteur Bernard Symoens krijgen weer een boeiend stukje tuingeschiedenis, deze keer over de Paulownia. Ter aanvulling : naast de klassieker *P. tomentosa* kan u in onze tuin ook de volgende soorten zien : *P. kawakamii* (bij de Kleine Vijver), en binnenkort worden nog twee soorten uitgeplant (nu nog klein, en in de Reserve) : *P. elongata*, *P. fortunei*.

Mag ik tenslotte uw aandacht vragen voor twee tentoonstellingen in ons wereldberoemde MIAT.

De eerste (nu open) gaat over 125 jaar Plantsoendienst van de stad Gent, waarbij o.a. een kaart hoort met een overzicht van alle groene plekjes in het Gentse die door deze dienst worden beheerd.

De tweede (start op 17 juli) toont een overzicht van het leven en werk van een beroemde Gentse horticulteur, Louis Van Houtte, die 200 jaar geleden geboren werd. Hij was de oprichter van een van de bekendste tuinbouwbedrijven van Europa, en lag ook aan de basis van wat wij nu kennen als de Tuinbouwschool van Melle. In ons juninummer 2009 was trouwens een figuur opgenomen van de eerste bloeiende Reuzenwater- lalie op het Europese continent, in 1850, in een serre van deze Louis Van Houtte.

Veel leesplezier u toegewenst van uw redacteur,

Paul Goetghebeur

Agenda 2010

Juni

Za 26 13u30 Bezoek plantenkwekerij Damien De Vos en Fox Hill

Juli

Zo 4 10u Gratis algemene rondleiding in de Plantentuin in het Gents dialect

Gentse Feesten: gratis thema rondleidingen

Zo 18 14u30 Rondleiding in het Gents dialect

Ma 19 14u30 Kampioenen onder de planten

Di 20 14u30 Planten en hun naam

Wo 21 14u30 Biodiversiteit

Do 22 14u30 Rondleiding in het Gents dialect

Vr 23 14u30 Vezelplanten

Za 24 14u30 Bijbelse planten zien en proeven

Zo 26 14u30 Biodiversiteit

Op die namiddagen is er cafetaria in het Palmarium.

nocturnes

Op zaterdag 24 juli, en zondag 25 juli zijn er van 20 uur tot 21 uur gratis geleide wandelingen in de feestelijk verlichte serres van de Plantentuin. De Plantentuin is dan open van 19u30 tot 23 uur. De cafetaria is open.

Augustus

Zo 1 10u Gratis rondleiding in de Plantentuin

Za 14 14 u Bezoek aan een zeer onbekende tuin in Gent (zie pag. 90)

Zo 29 14u Historisch-botanische fietstocht in Gent (zie pag. 91)

September

Zo 5 10u Gratis rondleiding in de Plantentuin: thema "Zuinig water: droogte-aanpassingen bij planten"

Zo 12 Openmonumentendag

Zo 26 9u Een driedimensionele tuin te Wervik, en Plantenbeurs in La Feuillerie te Celles (zie pag. 92)

Oktober

Zo 3 10u Gratis rondleiding in de Plantentuin: thema "Herfstkleuren en proeverij"

November

Zo 7 10u Gratis rondleiding in de Plantentuin: thema "Herfstgebeuren"

December

Za 11 14u30 Algemene ledenvergadering

Activiteiten Gentse Feesten

Woensdag 21 juli: kinderworkshop “creatief met planten-materiaal”

In de Plantentuin is er op woensdag 21 juli van 14u30 tot 16 uur voor kinderen van 6 tot 12 jaar een workshop onder de noemer: ‘**creatief met plantenmateriaal**’. Onder professionele begeleiding maken de kinderen naar eigen fantasie een ‘kunstwerk’ met allerlei plantenmateriaal. Zij nemen het mee naar huis.

Om het beheersbaar te houden is het aantal deelnemers beperkt tot 25. Vooraf inschrijven is noodzakelijk en kan via e-mail “karel@aol.be” of telefonisch 09 222 73 72.

De deelname kost 5 euro per kind, te betalen bij de aanvang van de workshop.

Zondag 25 juli van 14u30 tot 17 uur

EHBD (of : eerste hulp bij determinaties),

Op welke manier kan dat ? Zeer eenvoudig !

Thuis, in de tuin, of ergens onderweg naar uw werk heeft u een een rare plant gezien, die vreemde bloemen vormt, en u weet absoluut niet waar die vandaan komt, of tot welke soort deze plant behoort.

U brengt een takje van deze plant mee, en in het Palmarium is een expert aanwezig die voor u de naam van die plant opzoekt. U kan verder nog meer nuttige informatie krijgen, over eetbaarheid, giftigheid, levensduur, groeivorm, enz., natuurlijk in de mate van de beschikbaarheid van gegevens.

Kamerplanten, snijbloemen, foto's of andere afbeeldingen komen ook wel in aanmerking, maar door de omvang van het mogelijk aantal soorten kan een oplossing iets moeilijker (tot onmogelijk) te vinden zijn.

We hopen om een mooie lijst van interessante planten bijeen te krijgen, en als dat lukt dan komt er een verslagje in dit tijdschrift.

Ludieke plantenruil

Ook van 14u30 tot 17 uur kan je in de Plantentuin een plant komen ruilen. Het is ruilen in de echte zin van het woord: een plant brengen en een andere plant (van ongeveer dezelfde waarde) meenemen. Het begrip plant mag ruim geïnterpreteerd worden; alles kan, alles mag, maar het moet iets met planten te maken hebben. We zijn benieuwd wie de prijs voor originaliteit zal krijgen.

Met koffie of pint kunnen we nog even napraten en misschien ook even pret hebben met een originele aanwinst.

Tweedehandsbeurs van boeken over planten

Op zaterdag en zondag 24 en 25 juli is er tijdens de nocturnes van 20u30 tot 22 uur, en op zondagnamiddag 25 juli van 14u30 tot 17 uur in het Palmarium een tweedehandsbeurs met boeken over planten, tuinen en landschappen (met medewerking van Oxfam).

Een unieke gelegenheid om onze visie over de plantenwereld een beetje te verruimen!

Wie boeken of tijdschriften kan afstaan voor deze verkoop kan ze in het Palmarium van de Plantentuin afgeven tijdens de voormelde rondleidingen. Maak gebruik van deze gelegenheid om wat ruimte te maken in jouw bibliotheek.

Boeken op zolder!

Heb je boeken over planten, natuur, tuinen of landschappen op zolder of onder het stof in jouw bibliotheek, breng ze dan tijdens een of andere activiteit naar aanleiding van de Gentse feesten naar het Palmarium van de Plantentuin.

Je kan dan genieten van een interessante gratis rondleiding in de Plantentuin en/of in het cafetaria rustig wat drinken en je draagt een steentje bij voor onze uitmuntende botanische tuin. Bovendien krijg je zo weer plaats voor nieuwe boeken, misschien wel eentje uit onze tweedehandsbeurs.

Doen!

Bij de opening van de Thierry Verhellendreef...

Begin september 2009 overleed onze collega-tuinier Thierry Verhellen. Hij was jaren actief in de plantentuin en velen zullen hem nog voor de geest kunnen halen: asperges stekend, schoffelend tussen zijn Dahlia's, of achter de kookpot voor een mossel-friet ter gelegenheid van een personeelsfeest.

Een tuin vergroeit met z'n tuinier en het is goed om in of bij die tuin z'n bezieler te gedenken. Zo ontstond de idee om de dreef tussen de moestuin en het arboretum, twee plaatsen waar Thierry veel heeft gewerkt, om te dopen tot de 'Thierry Verhellendreef'.

Ter gelegenheid van die 'plechtigheid' die doorging in aanwezigheid van zijn naaste familie, zijn collega-tuiniers en de vele medewerkers-vrijwilligers, schetste Olivier Dubois als naaste collega een beeld van tuinier Thierry Verhellen:

Zoals de meeste wel wisten, was Thierry een rustig en bescheiden iemand.

Ik herinner me nog de eerste dag; ik kwam juist terug uit verlof. Thierry was al in de refter en ik dacht zo: 'een nieuwe vrijwilliger...' Blijkbaar had Thierry zelf een grote tuin en ik vroeg me af: 'Waarom komt hij dan nog naar hier?'

Het was dus wel anders; Thierry zou in de plantentuin komen werken. We zouden zelfs samen werken.

Thierry was hier 's morgens altijd de eerste, zijn Metrokrantje lezend. Nadien vertrokken we 'sur le champ de bataille' zoals hij zo dikwijks zei.

Door ganse dagen samen te werken, waren we een beetje 'les inséparables'. Hij vertelde heel wat over zijn familie, zijn uitstapjes naar Auchan; hij hield van 'Les produits du terroir', zijn wintersport, zijn reisjes naar Frankrijk.

Zelf ging ik eerder naar Engeland en er was dikwijls discussie daarover: een beetje zoals de honderdjarige oorlog...!

We begonnen samen in het arboretum dat toen nog volledig was ingenomen door klimop. Dat allemaal verwijderen was een enorme klus. Nadien was het mogelijk om te herplanten en wat we nu zien is het resultaat van dat vele werk.

Het verpotten van de kuipplanten...

Thierry 'plooide' niet, al was het werk zeker niet te onderschatten. Hij was beresterk.

De lente stond voor de deur en Thierry begon van alles te zaaien; zijn lievelingstomaten 'Coeur de boeuf' en 'Roma'. Eens de kiemplanten verspeend kon iedereen zich bevoorraden!

Hij werd wat moe van dat arboretum en die kuipplanten; maar hoera er kwam iets nieuw in zicht. Een kleine serre met een moestuin. Wie was daarvoor beter geschikt dan Thierry...!

Enkele dingen, momenten, die me nog zijn bijgebleven:

Toen ik hier dertien jaar geleden begon was er nog veel opruimwerk.

Toen Thierry hier begon was dit opruimen nog niet gedaan.

We reden regelmatig richting containerpark en de de dienstdoende daar vroeg Thierry waar dat alles vandaan kwam. Thierry zei: dit is van mijn collega zijn zolder, waarop de man antwoordde: dat moet nog al een vuil nest geweest zijn...

In de winter was ik sneeuw aan het ruimen op het voetpad met onze Bobcat. Het minibuldozertje gleed weg richting rijbaan: maar Thierry bleef aards kalm en zei: 'alles onder controle'.

Om af te sluiten nog dit:

Het was een plezier met Thierry samen te werken, we missen hem allemaal en zijn heengaan is een groot verlies voor de tuin.

En ja, nog een kleinigheid:

Thierry droeg nooit werkschoenen of laarzen. Maar hij had wat men in de volksmond noemt 'savatten' aan zijn voeten.

Niet zomaar savatten; het waren All Stars...

En een Star was hij wel!

Olivier Dubois en Marc Libert

De **straatmus** vloog zomaar binnen door de openstaande poort van de aula naar

FloraCumLaude

WAUW! De majestatische zaal, het peristilium, was omgetoverd in een bloemenparadijs. De monumentale trap was versierd met bloeiende takken van Chaenomeles. Een variatie van zachte kleuren, zo mooi! De zijtrappen waren opgesmukt met een kleurrijke gamma bloemen van Camelia's. Op de eerste verdieping sierden bloemen van Magnolia's de balustrade. Vandaar had je een prachtig zicht van de opstelling. Hier en daar pronkten kunstvolle Ikebana bloemstukken.

Het was verrassend zoveel unieke bloemen en planten te zien. Deze waardevolle exemplaren en exemplaartjes waren decoratief gepresenteerd. Van dichtbij kon je alles in detail bekijken, bestuderen en fotograferen. Studenten van de academie grepen de kans om te schetsen en te aquarelleren. Meer dan drieduizendzeshonderd bezoekers kwamen deze schitterende verzameling natuurjuweeltjes bewonderen. Je kon deze prestatie niet ongezien voorbijlopen in de Volderstraat. De bevoering van de zuilengalerij was bekleed met een frisgroen grastapijt.

Het is onmogelijk in detail te treden wat er allemaal tentoongesteld was. Iedereen was in de wolken voor dit initiatief. Men was tevens opgetogen toegang te krijgen tot dit indrukwekkend gebouw.

Wat zeker niet ontbrak waren Peperomias. Er waren zelfs specimina die, na afgelopen studie, nog een naam moeten toegekend worden. Onze Plantentuin Gent is de fiere bezitter van de grootste collectie van de wereld.

Na het horen van zoveel lofbetuigingen, waren talrijke afwezigen ontgoocheld dit te hebben gemist.

Hartelijk gefeliciteerd en dank aan de verzamelaars en ALLEN die meewerkten.

FloraCumLaude: Una exposición muy bonita!

Lap, 'k heb het aan mijnen rekker!

Ik vraag gewoon aan Paul om het FloraCumLaude gastenboek even in te kijken en vraagt hij mij daar meteen bij of ik een verslagje kan schrijven en ik hoor mijzelf daarop domweg -ja- zeggen. Domweg, want ondertussen weet ik dat schrijven echt mijn ding niet is.

Nog een keer proberen, laat u gaan Marc, ge weet maar nooit dat het lukt...

De nieuwste media helpen mij alvast: wie nog even wil nagenieten of wie begot niet weet wat zich voor te stellen bij Flora Cum Laude: u vindt een mooie fotoreportage op een archiefsite van de Universiteit Gent:

<http://www.beeldarchief.ugent.be/evenementen/floraCumLaude/index.html>

Maar je 'one minute of fame' haal je pas echt op Youtube .

Op <http://www.youtube.com/watch?v=BiimWRqtbol> vind je een filmpje dat een mooi overzicht van de tentoonstelling biedt en iemand (ja, zo anoniem is het internet) wist de teletijdmachine te hanteren en laat een beeld van 1834 (toen de Floraliën éénmalig plaats vonden in de Aula) naadloos overvloeien in een beeld van 176 jaar later!

<http://www.youtube.com/watch?v=ZhWCc2w5sIg>

Ook onze eigenste Floracumlaude site, <http://floracumlaude.wordpress.com/>,

is nog in de ether, waarbij het me opvalt dat proffen en rectoren nog altijd te typeren zijn als 'wijze mannen met baarden'.

Maar als er nu iets is wat het gehele project van FloraCumLaude zo typeert, dan is het wel het gunstige gesternte waaronder alles is kunnen doorgaan. Van de eerste tot de laatste minuut is alles vlot verlopen, een bovenmenselijke inspanning hier en daar niet te na gesproken...

Administraties, concierges, vrienden-plantenkwekers, collega-tuiniers, de ad hoc samengestelde FCLwerkgroep, vrienden van, gidsen, printers en parkeermeters inclusief om maar te zwijgen van 400 plantensoorten en 250 vierkante meter gras; ze leken slechts één motief te hebben: laat ons ervoor gaan: Cum Laude!

Als gisteren nog zie ik voor mijn geestesoog onze fietstocht naar de aula, nu 5 jaar terug toen voor 't eerst de idee om er tentoon te stellen ontsproot.

Ja, het decor bleek schitterend, grootsheid en toch intimiteit, zwart marmer in hoeveelheden als ophemelende achtergrond, het licht vallend als een zalf door hoge koepels, en pal in Gent dat, met de Floraliën van 2010 aan de gang, bol moest staan van plant-minded-tourists... Geen geschiktere expositieruimte!

Als daarnet nog herinner ik me; toen de stoutmoedige idee het aulaportaal in gras te leggen, tegen enig protest in, als leidraad werd gekozen... Het is een wonder te noemen hoe die man met zijn camion, na een uur omleidingen trotseren, in dat knoopsgat dat Gent toch maar is, aardskalm een klein voetbalveldje graszoden neerpootte, netjes vier treden hoog zonder een kras te maken op dat universitaire arduin!

Het gras zal nooit meer groener zijn dan aan de andere kant van de zuilen; Ramses!

Een mirakel hoe scheepsladingen vol logistiek materiaal en 400 plantschappen (deze keer geen man-schappen) zonder één parkeerboete, D-day gewijs, de schier ontoegankelijke Voldersstraat bereikten.

Het minutieus uitgewerkte grondplan popte driedimensionaal op, gelijk een Alice in Wonderland-tranformatie en als lakens spreidden zich schors en kiezel op de dertig tafelen, ontvoerd door Universitaire transportdiensten uit Provinciale uitleendiensten.

Iemand zal zich wellicht ook duizend plantennamen herinneren, of toch hoe je ze getypt krijgt en op labeltjes geprint en hoe ze uiteindelijk, onopvallend aanwezig, de bezoeker een houvast gaven.

En even hielden we allen ons hart vast, tegels, tafels en planten altaar... Publiek, mensen, bezoekers, ogen, neuzen en fototoestellen; zouden ze wel opdagen.?

Maar daar kwamen ze, net niet drummend, in drommen, curieus wat zich achter dat verlokkelijk groene voorgeborchte, achter die voorarmdikke poort wel kon afspelen, gratis en voor niks; 't is niet te geloven den dag van vandaag, voor niks in 't center van Gent... in zo'n schoon batiment dan nog!

Iemand anders, met baard, zag voor drie dagen, en vlak om de hoek van zijn woonst, een droom in vervulling gaan: een tuin van Eden to-

nend, een ark van planten, een alfabet van botanie dirigerend aan een welwillend publiek. Ja de botanie, als vrolijke wetenschap: 't kan tellen! De duivel zelve leek ermee gemoeid, want ik herinner me een bezoekersaantal dat eindigde op 666! Maar gelukkig kwam er nog een drie voor, als was het een christelijke vermenigvuldiging van brood en wijn en vis...

Alle wegen leiden naar Rome, maar om de vijf jaar leiden ze naar Gent, die floralistiekste stede van Europa bij uitstek.

Italianen, Spanjaarden, Fransen, Nederlanders ook; Engelsen, zelfs uit den botanischen hof van Kew en, we waren nog niet officieel open; een in Gent dwalende tegenvoeter met partner uit Nieuw-Zeeland of was het Australië, waar hij zelf ook een Botanic Garden bestierde...

Dominicaanse republieken of hoe moet ge ze noemen, Mexicanezen en een enkele Venezuelaan, Portugezen en ik denk zelfs een enkele Muzelmaan.

Hier voor mij ligt het gastenboek en zowaar ik voel mij ijdel en voldaan, geeneen spreekt anders dan lof over hetgeen wij hebben gedaan!

Het gaat van -mooi-, en -proficiat-, en ge-moet -dat-nog-ne-keer-doen, maar-iets-langer...tot -Danke-fur-die-blumen'.

Maar geeneen als Rosalba Galunda die er de goden bijroept, op de eerste tentoonstellingsdag al, en orakelt: Las plantas y las flores son un regalo de Dios (planten en bloemen zijn een geschenk van de goden), y quienes las cuidan son sus Amigos (zij die voor hen zorgen zijn hun vrienden)!

Zou het dan toch waar zijn; Flora Cum Laude, veilig onder het waakzame oog der goden...

Marc Libert

Een nieuwe reeks : « Tien jaar later »

Dit jaar, 2010, betekent het tiende jaar waarin het vernieuwde beleidsteam van de Plantentuin haar verantwoordelijkheid heeft opgenomen. Met andere woorden, op het einde van 2010 kunnen we onze tienjarige samenwerking “vieren”. Bij nader toezien, en door even terugkijken naar de uitgangssituatie wordt het duidelijk dat veel afdelingen van deze tuin een grondige verandering hebben ondergaan, ten goede, is onze overtuiging. Maar ik geef toe, als betrokken partij kan ik hier geen onbevooroordeelde mening over geven.

Daarom : laat de feiten spreken. Hier komt dus een beknopte lijst, en een selectie van onze realisaties (met eerst de publiekstoegankelijke delen, en daarna kort de “Verboden Stad”.

1. Het Arboretum is zeer grondig aangepakt, met verwijdering van een 70-tal middelgrote tot grote bomen uit het klassieke parkassortiment. In hun plaats zijn meer dan 200 nieuwe, botanisch meer interessante soorten aangeplant.
2. De “verloren gewesten” achter de grote kassen zijn omgetoverd tot een van de meest boeiende stukjes in de wijde omtrek : daar is namelijk onze eigenste Mediterranée opgebouwd, met veel soorten uit de gebieden wereldwijd met een min of meer mediterraan klimaat, met dank aan Marc Libert.
3. De GFT-tuin is nieuw en in ere hersteld, vooral door toedoen van onze tuinier Thierry Verhellen, die helaas voortijdig overleden is in 2009.
4. Langs twee grote kassen (Subtropica & Victoria) zijn nieuwe borders geïnstalleerd, met een selectie van delicatessen en botanische beauties, waarvoor we Marc Libert zeer dankbaar zijn.
5. De Rotstuin was sinds de vroege jaren '90 eerst een beetje en daarna sterk verwaarloosd, en de toenmalige Paardenstaartenkwekerij is nu omgezet naar een zéér interessant domein voor echte rotsplanten, met dank aan Ritchy en enkele vrijwilligers.
6. De vroegere afdeling SB “Systematiek België” is sinds enkele jaren omgezet in een collectie SBA (Systematiek Basale Angiospermen = Oude Bloemplanten), met Waterlelie, Gele plomp, Schisandra, Illicium, Laurier, Wintersweet, Umbellularia, Mansoor, Pijpbloem, Hagedissen-

staart, Houttuynia, enz. Deze planten waren in de oudere classificaties verborgen in de "Dicotylen" (waar ze oppervlakkig inderdaad goed op lijken), maar worden nu geleidelijkaan verhuisd naar hun nieuwe, eigen afdeling.

7. En dan, momenteel ons grootste zorgenkindje, de afdeling Dicotylen. Deze afdeling was ingericht tijdens de vroege jaren '80, gebaseerd op de morfologische classificatie van Cronquist (1981), en deze is nu echt hopeloos achterhaald. Wegens de grote omvang van deze collectie (inclusief een belangrijk aantal bomen en struiken) is een eenmalige verhuis *in toto* niet mogelijk. En dus loopt de verandering gefaseerd, meer bepaald in drie fasen. De eerste fase is intussen "lopend" in de administratieve molen, en in deze fase zal het grasperk naast de Blauweregeng-pergola worden omgebouwd naar het eerste deel van de nieuwe classificatie van APG III (2009).

8-?. De "Verboden Stad". In dit niet-publiekstoegankelijke deel zijn enkele wetenschappelijke collecties opgestart en tot bloei gebracht, parallel met het evenzeer noodzakelijke en gewenste onderhoud van meerdere didactische collecties. Over de concrete voorstelling van deze afdelingen, hier in het tijdschrift, moet nog wat worden nagedacht, en daarom komen ze terecht op het einde van deze nieuwe reeks besprekingen.

Bij de gelegenheid van ons tweede lustrum willen we graag deze nieuwe of vernieuwde afdelingen in de tuin aan u voorstellen.

In de volgende nummers van ons tijdschrift komen ze een voor een aan bod. Bij de publiekstoegankelijke delen krijgt u een compleet bijgewerkte looplijst van de betreffende afdeling (of een deel ervan), voorzien van een reeks commentaren bij enkele meer interessante soorten. Eigenlijk is elke soort best wel interessant (want daarom zijn al die planten ook bewust gekozen om onze collecties aan te vullen !), maar we maken een keuze, en u weet : kiezen is verliezen...

Bij de niet-toegankelijke delen komt een beschrijving van de inhoud, de functie, en het streefdoel van die bepaalde collecties. Ofwel worden deze verzamelingen op een meer gerichte, specifieke wijze toegelicht. Zoals reeds gesteld, hierover moet nog even worden nagedacht en overlegd.

Paul Goetghebeur

Tien jaar later : Arboretum Amerika 2010, een selectie

AAM100

Celtis occidentalis

In wat oudere boeken zal u deze boomsoort aantreffen onder de familienaam Ulmaceae, de Olmenfamilie. En nu blijkt ze tot de Cannabaceae, de Hennepfamilie te behoren. Wat is er gebeurd ?

De Olmenfamilie werd klassiek opgedeeld in twee onderfamilies, de Ulmoideae (gebaseerd op *Ulmus*) en de Celtidoideae (gebaseerd op *Celtis*), die eigenlijk wel behoorlijk van elkaar verschillen. Reeds eerder hadden meerdere onderzoekers hun twijfel geuit over de positie van de Celtidoideae, maar nu is duidelijk aangetoond door vergelijkingen met genoomfragmenten dat deze onderfamilie Celtidoideae goed aansluit bij de kleine familie Cannabaceae. Als opvallende morfologische gelijkenis kan het nervatuurpatroon worden aangeduid.

Een soms gebruikte Nederlandse naam is Zwepenboom, en voor een verklaring van deze naam moet u even komen kijken naar deze boom op het einde van de zomer...

Gaultheria shallon

Deze plant zou de originele bron zijn van de wintergroenolie, een vloeistof geëxtraheerd uit deze planten, en die als voornaamste component methylsalicylaat heeft, verantwoordelijk voor de bijzondere "medicinale" geur van deze olie. Momenteel wordt de olie vooral gehaald uit een berkensoort, *Betula lenta*.

Zoals de naam suggereert blijven deze planten groen in de winter, de bladeren zijn vrij stijf en leerachtig, en houden ook afgeknipt lange tijd hun groene kleur. Vandaar hun toepassing in de bloemen- en plantenhandel als snijgroen.

Sequoia sempervirens

Naar het hekken toe ziet u een flink uitgegroeid exemplaar van de Kustsequoia, met een dubbele stam (wellicht het resultaat van een zeer vroege vertakking). Bij het nagaan van de origine van deze grote boom kregen we wel een kleine schok : het gaat namelijk om een accessie uit het jaar 1980 (een jonge boom uit de botanische tuin te Utrecht), met andere woorden, deze boom is nog maar goed dertig jaar oud. Onze nakomelingen zullen met deze boom een probleem krijgen.

Lonicera involucrata

Op het eerste zicht staan we hier voor een weinig opvallend struikje, maar ik wil u aanraden om even goed naar de bloei te kijken. De gele bloemen zijn buisvormig, een lange buis met 5 korte lobben, die in tegenstelling tot de meeste andere soorten van dit genus weinig zygomorf zijn. Voor een verklaring van deze term verwijs ik u graag naar www.wisiwis.ugent.be.

De bloemen staan per twee op twee bekervormig vergroeide schutbladen, die eerst groen met een rode rand zijn.

Bij het einde van de vruchtrijsing gaan deze twee schutbladen open en vormen een platte, donkerrode schotel. De twee kleine steelblaadjes van elke bloem zijn intussen mee uitgegroeid, ze worden ook donkerrood, glanzend en liggen uiteindelijk plat uitgespreid op de rode schotel.

De twee zwarte vruchten glimmen en vormen een opvallend kleurcontrast met de rode schotel.

Micranthes pennsylvanica

Deze soort verwijst met haar naam naar die bijzondere staat van de Verenigde Staten, de Commonwealth van Pennsylvania, het Woud van William Penn.

Het genus *Micranthes* is afgesplitst van *Saxifraga* omwille van diverse redens, zowel moleculair als morfologisch. Hier kan u een duidelijk verschil met *Saxifraga* waarnemen : alle bladeren zitten samen in een rozet, de bloeistengel zelf draagt geen bladeren.

Eerder was deze soort aangeplant in de Systematiek Dicotylen, maar deze soort van moerassen bleek niet in staat om daar de volle zon te trotseren, en ze voelt zich veel beter op haar nieuwe plekje.

Physocarpus monogynus **FOUT !**

Het genus wordt gekarakteriseerd door de opgeblazen deelvruchten, die bij rijpheid openspringen als kokervruchten. Het aantal vruchtbladen verschilt van soort tot soort, en bij *Physocarpus monogynus* zijn 1-2 vruchtbladen aanwezig in het centrum van de bloem. Helaas, onze plant vertoont 5-7 deelvruchten. Ergens in de loop van het accessieproces is een fout geslopen, bij de bron, bij het opgroeien, bij het uitplanten, of later bij het plaatsen van de labels : er zijn talrijke mogelijkheden denkbaar. Met-tertijd moeten we deze plant uit de collectie verwijderen en vervangen door een waardige opvolger.

Oemleria cerasiformis

Dit is een interessante vroegbloeier met een fijne geur, te weinig gekend. Deze kleine struik is tweehuizig, de meeldraadbloemen en de stamperbloemen zijn gescheiden over twee aparte planten. Ondanks het feit dat hier enkel "vrouwelijke" struiken zijn aangeplant groeien toch altijd enkele vruchten uit.

De bloemstructuur lijkt wel wat op die van een *Prunus*, maar is verschillend door het aantal vruchtbladen, hier 5 tegenover het éne vruchtblad van *Prunus*. Toch groeien vaak maar één of twee vruchtbladen uit tot een rijpe vrucht.

AAM200

Hydrangea quercifolia

Een wat ongewone Hortensia, met diep gelobde bladeren : de Eikenbladhortensia. Hier staat u bij een groot exemplaar, met ongewoon grote bladeren. De plant is als zaad binnengekomen, van bekende en wilde origine, uit de Verenigde Staten, Massachusetts. En dat is de kwaliteit waar we naar streven, geleidelijk worden de planten die niet aan deze hoge standaard beantwoorden vervangen door planten met het W label.

In de zomer produceert deze hoge struik pluimvormige bloemgestellen, met vergrote randbloemen, en tijdens de herfst verkleuren de bladeren in een magnifiek kleurenpalet.

Halesia tetraptera

Dit is een van de soorten Sneeuwklorkesboom, met vruchten die vier vleugels dragen. De verwijzing naar Sneeuwklorkes is overduidelijk in de lente, tijdens de bloei. Ik nodig u uit om volgend jaar in maart-april even te komen kijken.

Maar ook het kleurenpatroon van de nog jonge schors is prachtig, met strepen in groen en zwart. Mooi !

Hydrangea arborescens subspecies radiata

Naast de zopas beschreven Eikenbladhortensia is dit de tweede Noord-Amerikaanse soort, en trouwens de eerste die door Linnaeus werd beschreven. Lange tijd werd het genus *Hydrangea* als een exclusief Noord-

Amerikaans genus beschouwd, zeer ten onrechte.

De soort is wel behoorlijk variabel, en daarbij horen diverse namen van ondersoorten (die soms wel als aparte soorten worden erkend). Zeer opvallend bij deze ondersoort is de witte onderzijde van de bladeren, veroorzaakt door een dichte, viltige beharing. Het loont de moeite om deze haren even met een sterke loupe te bewonderen.

Nyssa sylvatica

Deze boom wordt aangeplant vooral omwille van de schitterend rode herfstkleur, die elk jaar zeer betrouwbaar tot uiting komt. Merkwaardig is hier de massale wortelopslag.

Vitis labrusca

Hier ziet u een Druivelaar uit de oostelijke Verenigde Staten. Bij deze soort draagt elke knoop een rank, in tegenstelling tot de « Europese » druif, waar tussen twee knopen mét rank telkens één knoop zonder rank ligt.

De druiven produceren een opvallende muskus smaak, die maar matig wordt geapprecieerd.

De soort is populair als onderstam voor de Europese druif, vooral op plaatsen waar de Druifluus (*Phylloxera*) een plaag vormt.

Hydrangea arborescens subspecies discolor

Zoals hierboven gesteld, de soort is variabel, en hier is een tweede ondersoort, eentje met grijsgroene onderzijde.

Een commentaar uit Wikipedia (2010-05-31) : "At one time both ashy hydrangea (*Hydrangea cinerea*) and silverleaf hydrangea (*Hydrangea radiata*) were considered subspecies of smooth hydrangea. However, most taxonomists now consider them to be separate species."

Halesia carolina

Dit zusje van *Halesia tetraptera* (hierboven behandeld) lijkt zeer goed op haar zusje. Over het onderscheid zijn de diverse bronnen niet eenduidig, maar een meerderheid houdt het op een synonymie : deze twee namen worden als synoniemen beschouwd, en de oudste naam (= de eerst gepubliceerde) moet dan worden gebruikt, in dit geval *Halesia carolina*. Deze zusjes zijn dus blijkbaar een eeneige tweeling...

Aesculus parviflora

In tegenstelling tot de meer klassieke Paardenkastanjes is dit geen boom maar een kleine tot middelgrote, uitstoelende struik. De bloemgestellen ontwikkelen zich pas tijdens de late lente, en bloei volgt in het begin van de zomer. Deze bloemgestellen zijn opvallend slank, en uitstekend boven de takken en bladeren, ook de bloemen vertonen een elegantie die we niet kennen bij de meer gewone Paardenkastanjes. De vruchtwand, de klassieke bestekelde bolster bij de gewone Paardenkastanjes, die is hier helemaal glad. Met andere woorden, dit is een wat afwijkende soort in het genus, en deze wordt wel terecht in een aparte sectio *Macrothyrus* ondergebracht.

Als laatste nota bij deze soort wil ik u graag wijzen op de bijzondere manier waarop de knoppen uitlopen in de vroege lente : prachtig gewoon !

Robinia pseudoacacia

In de naam ligt zoals vaak een stukje botanische geschiedenis verborgen. *Robinia* verwijst inderdaad naar de familie Robin, meer bepaald Jean en zijn zoon en opvolger Vespasien, die beiden in de zeventiende eeuw als hortulanus verbonden waren aan het koninklijk hof in Parijs. De vader introduceerde de boom uit Noord-Amerika, en de zoon heeft een exemplaar aangeplant in de Parijse plantentuin. Helaas zijn hierover de historische bronnen niet eenduidig.

De soortaanuiding *pseudoacacia* is duidelijk : qua blad lijkt deze boom (een beetje) op een *Acacia*, dus een valse *Acacia*. Ook weer helaas, het bijvoegsel “vals” wordt niet zelden weggelaten, zoals in de Gentse Aca-ciastraat waarmee eigenlijk verwezen wordt naar deze *Robinia*...

Hamamelis virginiana

Iedere lezer kent wel de winterbloei van de Toverhazelaar, *Hamamelis*, waarmee het Arboretum Kalmthout wereldberoemd is geworden. Goed, deze soort gedraagt zich afwijkend, en bloeit in de herfst, tussen de verkleurende en afvallende bladeren door.

Diospyros virginiana

Het genus *Diospyros* is wat men kent als een reuzengenus (= met meer dan 500 soorten). Tot dit genus behoren diverse soorten die ebbenhout produceren, het pikzwarte en zeer harde en zware kernhout van deze bomen. Daarnaast zijn er ook meerdere soorten met eetbare vruchten, waarbij hier vooral de kakivrucht best bekend is. Deze soort produceert ook vruchten, maar in een veel kleinere vorm dan bij de grote kaki. Deze kleine vruchten zijn eetbaar en lekker (wanneer ze rijp zijn), en ze worden veelal verwerkt tot een gelei of verder tot een soort brandewijn. Onder de besvrucht ziet u de viertallige, dik-leerachtige, meeuïtgroeiende kelk.

Zoals de meeste soorten in dit genus is ook deze tweehuizig.

Hydrangea arborescens subspecies *arborescens*

Van dit reeds besproken complex is dit de laatste ondersoort die ik even wil voorstellen. Ongewoon aan deze plant hier is het volledig ontbreken van vergrote randbloemen, een kenmerk waarmee het genus gewoonlijk wordt geassocieerd. Andere populaties vertonen wel de klassieke vergrote randbloemen, maar in vergelijking met andere soorten blijven de vergrote randbloemen toch eerder klein.

Viburnum edule

Elk jaar in de vroege lente (ook in 2010) wordt quasi alle groen van deze plant opgegeten door "beestjes". Deze beestjes lezen en begrijpen blijkbaar Latijn, want *edule* betekent inderdaad eetbaar.

Het struikje ziet er telkens miserabel uit na de passage van deze eter-tjes, maar tegen het najaar is de plant merkwaardig weer helemaal opgeknapt.

Rhus typhina

Deze tweehuizige Noord-Amerikaanse pioniersoort was bij ons bekend als een populaire sierplant in de kleinere stads(voor)tuintjes. De zacht-behaarde takken zorgen voor een fluweelachtig gevoel bij aanraking. De stamperbloemen groeien in de herfst uit tot dicht opeengepakte, wijnrode vruchtjes.

De plant staat hier in een kuip, om een welbepaalde reden : ze vormt sterke rhizomen waarmee ze vrij agressief kan uitgroeien tot grote, clonele bestanden.

AAM400

Catalpa bignonioides

Deze Trompetboom is een groot en recht uitgegroeid exemplaar, wat niet zo algemeen is. Vergelijk maar even met de kronkelende boom wat verderop in het grasperk bij de villa. Wij kennen deze soort als een typische parkboom, met haar opvallend laat uitlopen van het blad, en de zeer kenmerkende zomerbloei, de trompetjes. Na de bloei groeit de stamper uit tot de eveneens zeer kenmerkende, langwerpige doosvrucht die opent met twee kleppen, en waaruit dan de platte, gevleugelde zaden wegwaaien.

Calycanthus occidentalis

Het genus *Calycanthus* behoort tot dezelfde familie als de iets meer bekende *Chimonanthus praecox*, de Winterzoet, meer bepaald de Specerijstruikfamilie (Calycanthaceae). De familie heeft haar naam niet gestolen, alle delen van de planten verspreiden een kruidige geur, de schors, de bladeren, de bloemen. Jonge bloemen zouden geuren naar meloen (een beetje moeilijk herkenbaar, vind ik), oudere bloemen doen me denken aan de geur van een uitgedoofde barbecue, een soort rookgeur.

Amorpha fruticosa

Opnieuw een voorbeeld van een plant met een “morfologische” naam, amorpha : zonder vorm. Concreet betekent het in dit geval dat de bloem niet beantwoordt aan de typische vorm van een vlinderbloem (zoals verwacht voor een plant uit de Vlinderbloemenfamilie), want hier is enkel de vlag goed ontwikkeld. De bloem heeft toch voldoende kleur door de gekleurde kelk en ver uitstekende meeldraden.

AAM500

Alnus rubra

De Belgische Dendrologie is een vereniging die streeft naar een betere kennis over bomen, in België in het bijzonder. Een van de activiteiten is het bijhouden van een register met metingen van bomen in parken en tuinen (zoals omtrek, hoogte, vitaliteit). Uit het register blijkt dat voor deze

soort ons exemplaar de Belgische vice-kampioen zou zijn. Het BelTrees register is on-line raadpleegbaar op :
<http://www.dendrologie.be/bdb.php?p=200>.

Juglans nigra

In de herfst vinden we aan de voet van deze boom talrijke, grote, fris-groene bolsters van walnoten. De noot zelf is relatief klein, en de vruchtwand is dikker en harder dan bij onze Europese soort.

Zeer fraai is het bladmozaïek dat zichtbaar is vanop de grond hoog in de lucht, waarbij de zeer langwerpige, geveerde bladeren dicht opeen staan aan het uiteinde van de takken.

Acer negundo

Naast de "typische" Esdoorn bladvorm (zoals we die kennen bv. op de vlag van Canada) zijn nog veel andere, en ook onverwachte vormen aanwezig in dit genus. Hier zien we een soort met geveerde bladeren, met 3-5 deelbladen.

Veel meer vormen, mét afbeeldingen kan u zien op :

<http://www.henriettesherbal.com/botany/index.html>

Daar vindt u een determineersleutel voor het genus Esdoorn, met véél plaatjes van blaadjes. De auteur van deze sleutel is Jan De Langhe, momenteel verbonden aan onze Plantentuin.

AAM600

Magnolia grandiflora

Hier kijken we op naar een Noord-Amerikaanse soort Magnolia, bladhoudend (bladeren stijf, leerachtig, en glanzend), en in de zomer met inderdaad grote bloemen. De zijtakken worden in min of meer duidelijke kransen aangelegd, en deze zijtakken groeien op een bijzondere wijze min of meer horizontaal uit, waardoor een soort pagode-vorm ontstaat.

Chamaecyparis lawsoniana

Dit exemplaar is sterk uitgegroeid, met een hoge, kaarsrechte stam, die aan de basis geen spoor van vertakkingen meer toont. De variatie in bouw binnen eenzelfde soort kan u zelf zien door een vergelijking te maken met het boomgroepje van *Chamaecyparis lawsoniana* (met haar afleggers), gelegen vlakbij de ingang, tegenover de Mammoetboom, aan de overzijde van de asfaltweg.

We merken hier ook een merkwaardige rode verkleuring van de schors bij de basis : wie kan dit raadsel helpen oplossen ? Wat is de oorzaak van dit vreemde fenomeen ?

Azara dentata

Een klein maar dapper boompje : gedurende meer dan 5 weken reeds staat dit exemplaar in volle bloei. De bloemen zijn zeer intens geelgekleurd, met een licht oranje schijn. De geur is niet zeer sterk, en kan ik ook niet goed thuisbrengen.

De bladstand lijkt ongewoon, en in de vakliteratuur wordt een verklaring gegeven die me niet helemaal heeft overtuigd.

Dit genus is een van de meer dan 50 genera die bij de opsplitsing van de vooral tropische familie Flacourtiaceae naar de Wilgenfamilie (Salicaceae) zijn overgekomen. De altijd al moeilijk te karakteriseren familie Flacourtiaceae blijkt te zijn opgebouwd uit diverse evolutionaire lijnen, die niet direct met elkaar zijn verwant. Bijgevolg is deze familie helemaal uiteengevallen, en alle onderdelen (de diverse evolutionaire lijnen) worden nu ingesloten in de families waarmee ze wel direct zijn verwant. Bijgevolg kent de Wilgenfamilie, die eigenlijk beperkt was tot de Wilgen en de Pöpulieren, plots uitgebreid tot een familie met meer dan 50 genera en 1200 soorten, en met een areaal van in de toendra tot in de tropische regenwouden.

Pinus bungeana

Als laatste boom wil ik graag een zeer bijzonder geval bespreken. Wanneer u op internet informatie opzoekt over deze soort, dan ziet u dat haar areaal ligt in centraal China. En toch staat ze hier aangeplant in het Arboretum Noord-Amerika. Waarom ? Wat is hier de verklaring ?

Het antwoord ligt gedeeltelijk in het accessienummer. Op het label bij de plant ziet u het nummer 1900 1068 U. Deze "1900-nummers" verwijzen naar een aanplant of introductie van voor 1970, waarvan de gegevens allemaal verloren zijn gegaan. Over de origine van deze boom weten we dus helemaal niets.

En dan, bij de eerste inventarisatie van het Arboretum, in 1986 uitgevoerd door Hildegard De Pauw, werd een looplijst opgesteld waarbij getrouwd de namen van de labels zijn opgenomen. Wat zien we op deze oude lijst : hier stond een boom met de naam *Pinus rigida*, een Noord-Amerikaanse soort.

Vermoedelijk is dus een foute accessie aangeplant, of de vergissing is ergens elders onderweg gebeurd.

In ieder geval, de situatie is rechtgezet door Jan De Langhe die deze boom terecht heeft herkend als een *Pinus bungeana*. Deze Chinese soort is onmiskenbaar dankzij haar zeer bijzondere schors, die in plakjes lost.

Dus : een Chinese boom in een Noord-Amerikaans arboretum, daar hoort ze echt niet thuis.

En toch zullen we dit exemplaar laten staan. Waarom ?

Het antwoord vindt u op de site van BelTrees : onze boom is de Belgische kampioen !

Intussen is een nieuw exemplaar aangeplant in een perceel van het Aziatische arboretum, en wanneer dat nieuwe exemplaar mooier en groter is geworden dan dit Amerikaans ongelukje, dan pas volgt de vervanging...

Paul Goetghebeur

Looplijst Arboretum Amerika

Bij deze eerste “looplijst” die we u presenteren hoort wellicht een woordje uitleg, nietwaar.

Want, wat betekent een looplijst, en hoe werken we met een looplijst ? Wat is het doel van een looplijst ?

Een looplijst geeft met die naam heel letterlijk weer hoe die is opgebouwd. Zoals in dit concrete geval, de looplijst van het Arboretum Amerika. Daarmee wandelen we tot aan de start van het eerste perceel van dit arboretum-deel.

Op de bijgevoegde kaart ziet u dit onderdeel aangeduid als AAM (= Arboretum **A**merika). Daar binnenin worden de percelen onderscheiden met een drie-cijfercode, en dat wordt voor het eerste perceel van de looplijst de code AAM100.

De start van de opname wordt in het perceel met een dikke punt aangeduid. De looprichting wordt weergegeven door een pijl, en in die richting moet u dan wandelen.

De enkele excentriekelingen onder u (en die krijgen al onze sympathie !) starten bij het einde, vlakbij de dikke punt en wandelen dan verder het perceel af in de tegenovergestelde richting van de pijl.

De échte, serieuze plantenliefhebbers wandelen van plant tot plant, zonder eerst naar de naam te loeren, en zij gebruiken de looplijst enkel in het geval van twijfel (en deze bezoekers krijgen ons welgemeende respect !).

In de onderstaande lijst geven we de naam van de soort, de code van het perceel, het loopnummer in dat bepaalde perceel, en de familienaam (met soms een alternatieve familienaam van oudere classificatiesystemen).

Hier en daar staan nog bepaalde opmerkingen bij enkele planten, die tonen het dynamische karakter van deze lijsten, met vragen rond identificatie, mogelijk verkeerde positie, gezondheidstoestand, edm.

Deze looplijsten spelen een zeer belangrijke rol bij het updaten en controleren van de talrijke afdelingen in de Plantentuin. In de ideale situatie wordt elke afdeling elk jaar éénmalig gecontroleerd op de (nog ?) aanwezigheid van de opgelijste planten. Ik wil hierbij opmerken dat de te noteren wijzigingen per jaar makkelijk 10 tot 20 % bedragen. Verder zijn deze lijsten ook van onschatbaar belang bij kleine of grote rampen (zoals pikkende merels, passages van vandaliserende bezoekers, vervagende labels, of de hier nog nooit meegemaakte grote windhoos).

<i>Naam</i>	<i>Locatie</i>	<i>Lnr</i>	<i>Familie</i>
<i>Celtis occidentalis</i> var. <i>cordata</i>	AAM100	010	Cannabaceae (Ulmaceae)
<i>Gaultheria shallon</i>	AAM100	020	Ericaceae
<i>Dryopteris filix-mas</i>	AAM100	030	Dryopteridaceae
<i>Chionanthus virginicus</i>	AAM100	035	Oleaceae
<i>Myrica cerifera</i>	AAM100	040	Myricaceae
<i>Sequoia sempervirens</i>	AAM100	050	Cupressaceae (Taxodiaceae)
<i>Spiraea douglasii</i>	AAM100	060	Rosaceae
<i>Amelanchier arborea</i>	AAM100	070	Rosaceae
<i>Philadelphus lewisii</i>	AAM100	080	Hydrangeaceae
<i>Picea mariana</i>	AAM100	100	Pinaceae
<i>Calycanthus occidentalis</i>	AAM100	110	Calycanthaceae
<i>Ampelopsis cordata</i>	AAM100	120	Vitaceae
<i>Lonicera involucrata</i>	AAM100	130	Caprifoliaceae
<i>Staphylea trifolia</i>	AAM100	140	Staphyleaceae
<i>Micranthes pennsylvanica</i>	AAM100	145	Saxifragaceae
<i>Physocarpus malvaceus</i>	AAM100	150	Rosaceae
<i>Aristolochia macrophylla</i>	AAM100	160	Aristolochiaceae
<i>Physocarpus monogynus</i> FOUT	AAM100	170	Rosaceae
<i>Betula papyrifera</i>	AAM100	180	Betulaceae
<i>Juniperus monosperma</i>	AAM100	185	Cupressaceae
<i>Jamesia americana</i>	AAM100	190	Hydrangeaceae
<i>Leucothoe axillaris</i>	AAM100	195	Ericaceae
<i>Oemleria cerasiformis</i>	AAM100	200	Rosaceae
<i>Leucothoe recurva</i>	AAM100	203	Ericaceae
<i>Oemleria cerasiformis</i>	AAM100	205	Rosaceae
<i>Calocedrus decurrens</i>	AAM100	206	Cupressaceae
<i>Brunnichia ovata</i>	AAM100	207	Polygonaceae
<i>Brunnichia ovata</i>	AAM100	208	Polygonaceae
<i>Baptisia tinctoria</i>	AAM100	210	Fabaceae
<i>Viburnum alnifolium</i>	AAM100	215	Adoxaceae
<i>Eupatorium perfoliatum</i>	AAM100	217	Asteraceae
<i>Philadelphus californicus</i>	AAM100	220	Hydrangeaceae
<i>Celtis laevigata</i>	AAM100	230	Cannabaceae (Ulmaceae)
<i>Taxus baccata</i>	AAM100	235	Taxaceae
<i>Tellima grandiflora</i>	AAM100	240	Saxifragaceae

<i>Cornus amomum</i>	AAM200	010	Cornaceae
<i>Symphoricarpus mollis</i>	AAM200	030	Caprifoliaceae
<i>Shepherdia argentea</i>	AAM200	040	Elaeagnaceae
<i>Hydrangea quercifolia</i>	AAM200	050	Hydrangeaceae
<i>Halesia tetraptera</i>	AAM200	060	Styracaceae
<i>Dryopteris filix-mas</i>	AAM200	070	Dryopteridaceae
<i>Symphoricarpos hesperius</i>	AAM200	080	Caprifoliaceae
<i>Hydrangea arborescens</i> ID xxx	AAM200	090	Hydrangeaceae
<i>Xanthorhiza simplicissima</i>	AAM200	095	Ranunculaceae
<i>Taxus baccata</i>	AAM200	100	Taxaceae
<i>Aster macrophyllus</i>	AAM200	105	Asteraceae
<i>Astilbe biternata</i>	AAM200	107	Saxifragaceae
<i>Amelanchier arborea</i>	AAM200	110	Rosaceae
<i>Hydrangea arborescens</i> subsp. <i>radiata</i>	AAM200	130	Hydrangeaceae
<i>Clethra alnifolia</i>	AAM200	140	Clethraceae
<i>Nyssa sylvatica</i>	AAM200	160	Nyssaceae
<i>Vitis labrusca</i>	AAM200	180	Vitaceae
<i>Collinsonia canadensis</i>	AAM200	185	Lamiaceae
<i>Quercus macrocarpa</i>	AAM200	190	Fagaceae
<i>Hydrangea arborescens</i> subsp. <i>discolor</i>	AAM200	200	Hydrangeaceae
<i>Scutellaria incana</i>	AAM200	220	Lamiaceae
<i>Corylus americana</i>	AAM200	225	Betulaceae
<i>Heuchera grossulariifolia</i>	AAM200	230	Saxifragaceae
<i>Halesia carolina</i>	AAM200	235	Styracaceae
<i>Crataegus intricata</i>	AAM200	240	Rosaceae
<i>Epilobium angustifolium</i>	AAM200	250	Onagraceae
<i>Aesculus parviflora</i>	AAM300	020	Sapindaceae (Hippocastanaceae)
<i>Azara integrifolia</i>	AAM300	030	Salicaceae (Flacourtiaceae)
<i>Robinia pseudacacia</i>	AAM300	040	Fabaceae
<i>Hamamelis virginiana</i>	AAM300	050	Hamamelidaceae
<i>Hamamelis virginiana</i>	AAM300	055	Hamamelidaceae
<i>Betula pumila</i>	AAM300	060	Betulaceae
<i>Tellima grandiflora</i>	AAM300	070	Saxifragaceae
<i>Tilia americana</i>	AAM300	080	Malvaceae (Tiliaceae)

<i>Skimmia japonica</i>	AAM300	090	Rutaceae
<i>Cornus stolonifera</i> 'Baileyi'	AAM300	100	Cornaceae
<i>Holodiscus discolor</i>	AAM300	105	Rosaceae
<i>Dryopteris filix-mas</i>	AAM300	110	Dryopteridaceae
<i>Diospyros virginiana</i>	AAM300	120	Ebenaceae
<i>Hydrangea arborescens</i>	AAM300	130	Hydrangeaceae
<i>Mahonia aquifolium</i>	AAM300	133	Berberidaceae
<i>Mahonia repens</i>	AAM300	137	Berberidaceae
<i>Quercus palustris</i>	AAM300	140	Fagaceae
<i>Diervilla lonicera</i>	AAM300	150	Caprifoliaceae
<i>Viburnum edule</i>	AAM300	160	Adoxaceae
<i>Viburnum acerifolium</i>	AAM300	170	Adoxaceae
<i>Viburnum rufidulum</i>	AAM300	175	Adoxaceae
<i>Fraxinus dipetala</i>	AAM300	180	Oleaceae
<i>Baptisia australis</i>	AAM300	190	Fabaceae
<i>Acer circinatum</i>	AAM300	200	Sapindaceae (Aceraceae)
<i>Rhus typhina</i>	AAM300	210	Anacardiaceae
<i>Acer spicatum</i>	AAM300	220	Sapindaceae (Aceraceae)
<i>Sambucus mexicana</i>	AAM300	230	Adoxaceae
<i>Catalpa bignonioides</i>	AAM400	010	Bignoniaceae
<i>Calycanthus occidentalis</i>	AAM400	020	Calycanthaceae
<i>Amorpha fruticosa</i>	AAM400	030	Fabaceae
<i>Ulmus crassifolia</i>	AAM400	040	Ulmaceae
<i>Morus rubra</i>	AAM400	050	Moraceae
<i>Carya ovata</i>	AAM400	060	Juglandaceae
<i>Staphylea trifolia</i>	AAM400	070	Staphyleaceae
<i>Cornus occidentalis</i>	AAM400	080	Cornaceae
<i>Staphylea trifolia</i>	AAM400	090	Staphyleaceae
<i>Physocarpus opulifolius</i>	AAM400	100	Rosaceae
<i>Amorpha fruticosa</i>	AAM400	110	Fabaceae
<i>Spiraea latifolia</i> ? ID xxx	AAM400	120	Rosaceae
<i>Spiraea tomentosa</i> ? ID xxx	AAM400	130	Rosaceae
<i>Acer rubrum</i>	AAM400	140	Sapindaceae (Aceraceae)
<i>Liquidambar styraciflua</i>	AAM400	150	Altingiaceae (Hamamelidaceae)
<i>Fraxinus tomentosa</i>	AAM400	160	Oleaceae

<i>Pinus strobus</i>	AAM500	010	Pinaceae
<i>Pseudotsuga menziesii</i>	AAM500	020	Pinaceae
<i>Staphylea bolanderi</i>	AAM500	025	Staphyleaceae
<i>Diervilla lonicera</i>	AAM500	030	Caprifoliaceae
<i>Alnus rubra</i>	AAM500	040	Betulaceae
<i>Quercus coccinea</i>	AAM500	050	Fagaceae
<i>Gaultheria shallon</i>	AAM500	060	Ericaceae
<i>Myrica pensylvanica</i>	AAM500	070	Myricaceae
<i>Neviusia alabamensis</i>	AAM500	090	Rosaceae
<i>Juglans nigra</i>	AAM500	100	Juglandaceae
<i>Acer negundo</i>	AAM500	110	Sapindaceae (Aceraceae)
<i>Platanus occidentalis</i>	AAM600	010	Platanaceae
<i>Tellima grandiflora</i>	AAM600	020	Saxifragaceae
<i>Ulmus crassifolia</i>	AAM600	030	Ulmaceae
<i>Symphoricarpus albus</i> cf. xxx	AAM600	040	Caprifoliaceae
<i>Crataegus crus-galli</i> FOUT	AAM600	050	Rosaceae
<i>Spiraea menziesii</i>	AAM600	060	Rosaceae
<i>Quercus lyrata</i>	AAM600	060	Fagaceae
<i>Umbellularia californica</i>	AAM600	070	Lauraceae
<i>Drimys winteri</i>	AAM600	080	Winteraceae
<i>Cupressus forbesii</i> DOOD 2010	AAM600	090	Cupressaceae
<i>Clethra pringlei</i>	AAM600	095	Clethraceae
<i>Carex albolutescens</i>	AAM600	100	Cyperaceae
<i>Myrica californica</i>	AAM600	105	Myricaceae
<i>Spiraea species</i> ID xxx	AAM600	110	Rosaceae
<i>Buddleja globosa</i>	AAM600	120	Scrophulariaceae
<i>Magnolia grandiflora</i>	AAM600	130	Magnoliaceae
<i>Hydrangea serratifolia</i> ID xxx	AAM600	140	Hydrangeaceae
<i>Philadelphus mexicanus</i>	AAM600	145	Hydrangeaceae
<i>Chamaecyparis lawsoniana</i>	AAM600	150	Cupressaceae
<i>Azara dentata</i>	AAM600	155	Salicaceae (Flacourtiaceae)
<i>Acer circinatum</i>	AAM600	160	Sapindaceae (Aceraceae)
<i>Oxydendrum arboreum</i>	AAM600	165	Ericaceae
<i>Acer spicatum</i>	AAM600	170	Sapindaceae (Aceraceae)
<i>Philadelphus species</i>	AAM600	175	Hydrangeaceae
<i>Philadelphus grandiflorus</i>	AAM600	180	Hydrangeaceae
<i>Pinus bungeana</i>	AAM600	190	Pinaceae
<i>Acca sellowiana</i>	AAM600	200	Myrtaceae

PAULOWNIA

De maand mei schenkt ons een overvloed van bloeiende planten. Zowel in bossen en hagen als in tuinen en parken wordt onze aandacht getrokken door inheemse of exotische planten met dikwijls schitterende bloei in diverse kleuren. Een opvallende bloeier met blauwe bloemen is een boom waarvan ook de Plantentuin een exemplaar bezit (buiten, naast de mediterrane serre, in het verlengde van de Blauweregen-pergola). De naam van deze soort is *Paulownia tomentosa* (Thunberg) Steudel. Het is een bladverliezende boom met een kroon van dikke uitstaande takken met aan de uiteinden roestkleurige bloemknoppen die nog voor de winter gevormd worden. Die openen zich in mei met violetblauwe bloemen in rechtopstaande pluimen. Daarna verschijnen de grote, hartvormige, gaafrandige bladeren die soms drielobbig kunnen zijn. De onderkant van de bladeren is viltig behaard. De kleur van de bloemen is op afstand intens blauw, dichtbij waargenomen eerder bleekblauw. Ze hebben ook een geur die wat doet denken aan viooltjes, maar niet iedereen ervaart deze geur op dezelfde manier. De vruchten zijn eirond met een puntige top en bevatten een groot aantal gevleugelde zaden. De hoogte van de boom kan variëren naar gelang de omstandigheden maar kan bij ons wel 12 m halen.

De naam *Paulownia* werd in de 19de eeuw bedacht door Philipp Franz von Siebold (1796-1866). Hij verbleef als arts verbonden aan de Verenigde Oost-Indische Compagnie (V.O.C.) van 1823 tot 1829 in Japan op het eiland Deshima. Hoewel hij er weinig bewegingsvrijheid genoot, lukte het hem toch om heel wat natuurhistorisch materiaal, waaronder talrijke planten, te verzamelen. De planten vormden enerzijds een collectie herbariummateriaal, maar er werden ook levende planten (via Java) opgestuurd naar Nederland. Deze zouden later de basis vormen van de kwekerij die von Siebold te Leiden oprichtte. Tussen deze planten die hij in Japan vond was er dus deze boom die al eerder door Carl Peter Thunberg (1743-1828) beschreven werd als *Bignonia tomentosa* Thunberg. Thunberg verbleef zelf in Japan in 1775-1776 als arts in dienst van de V.O.C. Hij verzamelde er eveneens vele planten die hij nadien beschreef in zijn *Flora Japonica* (1784). Voor *Bignonia tomentosa* wordt, gezien de iets vroegere publicatiedatum, echter verwezen naar de *Systema Vegetabilium* van J.A. Murray

(ed. 14, p. 563, 1784), die hoe dan ook zelf verwijst naar Thunberg met de korte beschrijving :

"fol. simplicibus cordatis subtus tomentosis, flor. axillaribus paniculatis. Thunb. japon. mspt. M."

Maar nadien werd vastgesteld dat de genusnaam voor deze plant niet correct was. Dit was geen *Bignonia* en dus moest er een nieuwe naam gevonden worden. De eer komt dus toe aan Philipp Franz von Siebold die samen met Joseph Gerhard Zuccarini (1797-1848) de naam *Paulownia imperialis* publiceerde in hun Flora Japonica (1835). Voor die naamkeuze geeft von Siebold naast de wetenschappelijke beschrijving volgende uitleg :

"Nous avons pris la liberté, de nommer Paulownia le nouveau genre, que forme le Kiri, qui jusqu'à présent passoit à tort pour une Bignonia, pour rendre hommage au nom de Son Altesse Impériale et Royale, la Princesse héréditaire des Pays-Bas."

Tegelijk vernemen we dus de Japanse naam voor de plant nl. Kiri. Maar voor de botanische nomenclatuur werd het dus *Paulownia*, genoemd naar Anna Paulowna (1795-1865), dochter van Tsaar Paul I en gehuwd met Willem II waardoor ze koningin werd van Nederland van 1840 tot 1849.

Hoewel von Siebold de naam *Paulownia imperialis* ook in zijn latere publicaties gebruikte is het epitheton *imperialis* eigenlijk volgens de regels van de International Code of Botanical Nomenclature onwettig omdat het oudst beschikbaar en gepubliceerd epitheton *tomentosa* is. De correcte naamcombinatie kwam tot stand in 1841 door de publicatie van *Paulownia tomentosa* in de Nomenclator Botanicus, ed. 2, 2: 278 (1841) van Ernst Gottlieb von Steudel (1783-1856). Vandaar dat de naam tegenwoordig *Paulownia tomentosa* (Thunberg) Steudel is. Maar soms wordt *Paulownia imperialis* toch nog als synoniem vermeld. Dit had ook invloed op de Engelse naam voor deze plant : Empress tree. Maar er zijn nog andere namen te vinden zoals Princess tree en Foxglove tree. In het Frans is het Paulownia impérial. In het Nederlands is enkel de naam Anna Paulownaboom te vinden.

Vroeger werd *Paulownia* ondergebracht bij afwisselend de Bignoniaceae en de Scrophulariaceae. Maar gezien er geen nauwe verwantschap is, wordt

recent deze plant in een aparte familie gezet, de Paulowniaceae. Het aantal soorten binnen het genus *Paulownia* is volgens D.J. Mabberley in The Plant-Book zes, afkomstig uit Oost-Azië. In de Flora of China is er sprake van 7 soorten, waarvan 6 inheems zijn in China en één soort een ruimer verspreidingsgebied heeft tot Laos en Vietnam. Er wordt echter bij opgemerkt dat door het uitgebreide kweken en aanplanten van de soorten het dikwijls moeilijk is om de oorspronkelijke wilde verspreiding precies vast te stellen. Dat geldt dan zeker voor *Paulownia tomentosa* die door toedoen van de mens niet alleen in China en Japan, maar wereldwijd in de gematigde streken verspreid werd. De andere soorten zijn *P. catalpifolia*, *P. elongata*, *P. fargesii*, *P. fortunei*, *P. kawakami*, en *P. taiwaniana*.

Hier wordt enkel *Paulownia tomentosa* besproken, omdat dit in onze streken de best bekende soort is en in feite de enige soort die min of meer winterhard is (de jonge planten zijn vorstgevoelig). Hoewel deze boom bij ons een spaarzaam aangeplante sierboom is, kan de plant elders sterk beginnen woekeren, zodat bijvoorbeeld in sommige streken van Noord-Amerika de plant beschouwd wordt als invasief. Hoe deze plant verspreid werd is een apart verhaal en verschilt van land tot land. Ook de opgegeven jaartallen voor de introductie zijn verschillend, soms voor hetzelfde land. Zo wordt bijvoorbeeld voor Frankrijk, waar de plant het eerst in Europa opgekweekt werd, zowel 1834 als 1836 vermeld. Dit kleine verschil kan eventueel te maken hebben met de manier waarop men de "introductie" bekijkt. Neemt men de datum waarop het zaad van de plant Frankrijk binnengebracht werd, of neemt men de datum waarop de plant effectief opgekweekt werd? Wellicht bijzaak, maar bij het lezen van de teksten uit die periode zorgt dit toch voor enkele vraagtekens.

Maar goed, het feit van deze introductie ging niet onopgemerkt voorbij en werd in een aantal publicaties uitgebreid besproken. Zo verscheen in de Annales de flore et de pomone (1842-1843, p. 173-183) een artikel over dit onderwerp van de hand van Louis Neumann, chef van de serres in de Jardin des Plantes (Musée d'histoire naturelle) te Parijs, met als titel "Notice sur le Paulownia imperialis" :

"C'est M. le vicomte de Cussy, ancien officier supérieur d'infanterie, à Saint-Mandé, qui me remit en 1836 plusieurs petits vases venant du Japon;

il les devait lui-même à la bienveillance d'un savant explorateur anglais appartenant à la Compagnie des Indes, avec lequel il avait été mis en relation à Londres."

Ook in de Revue nationale de Belgique, vol 14-15, p. 261 (1846) wordt er iets over verteld :

"Il y a une douzaine d'années, un certain vicomte de Cussy, grand amateur de plantes rares, passablement botaniste pour un vicomte, reçut d'un de ses amis, qui voyageait pour son plaisir au Japon une charmante petite tasse de porcelaine remplie de graines de toute espèce. M. de Cussy eut la prudence de ne pas semer lui-même les graines nouvelles; il les confia au meilleur horticulteur du monde connu, à l'habile M. Neumann, chef des serres au jardin des plantes de Paris".

En verder in de Journal d'horticulture pratique, vol. 11, p. 46 (1844) :

"On sait aujourd'hui que le Paulownia à été introduit en France par M. de Cussy, qui en reçut des graines du docteur Kernam de la Compagnie des Indes en 1836; elles furent confiées à M. Neumann, qui en obtint un seul sujet."

Bij het overlijden van de vicomte de Cussy werd zijn rol bij de introductie van *Paulownia* nogmaals in herinnering gebracht in de Revue horticole, vol. 38 (1867) :

"M. le vicomte Fritz de Cussy vient de mourir à Bayeux (Calvados), à l'âge de 74 ans. Nous devons rappeler que c'est à lui que nous sommes redevables de l'introduction du Paulownia imperialis. M. le vicomte de Cussy avait reçu du Japon un tout petit paquet de graines de cette espèce, qu'il donna au Muséum en 1834, et c'est de ces graines que sont sortis presque tous les Paulownia qui se trouvent aujourd'hui en Europe."

De zaailing die Neumann opkweekte bloeide voor het eerst op 27 april 1842 en werd nadien via stekken vermenigvuldigd, maar het is waarschijnlijk overdreven om te beweren dat bijna alle *Paulownia's* in Europa toen van die ene zaailing in de Jardin des Plantes afkomstig waren.

Over de mysterieuze Dr. Kernam van de East India Company kon voorlopig geen andere informatie gevonden worden. Over de vicomte de Cussy kan nog verteld worden dat er in die tijd een Bourbonroos met kersrode bloemen naar hem genoemd werd. Deze "Vicomte Fritz de Cussy" werd rond 1845 gekweekt door Jacques Julien Margottin.

Intussen werd de plant ook in Engeland bekend. Meestal wordt de datum 1840 vermeld voor de introductie, en waarschijnlijk gebeurde dit via de experimentele tuin van de Royal Horticultural Society in Chiswick, die toen onder leiding stond van John Lindley. Maar het is niet zo duidelijk of de zaden of planten afkomstig waren van Japan of China. Maar vermits de Engelsen op dat ogenblik vooral in China aanwezig waren met handelsposten in Macao en Canton lijkt het aannemelijk dat de plant ingevoerd werd uit China door toedoen van één van de vertegenwoordigers van de East India Company die regelmatig levende planten opstuurden. Zo was er Thomas Beale (c. 1775-1842), handelaar, met een collectietuin in Macao die tot zijn overlijden in China verbleef. Of John Reeves (1774-1856), tea inspector in Canton, die heel wat planten verzamelde voor Joseph Banks en de Horticultural Society. Hij keerde naar Engeland terug in 1831, maar zijn zoon John Russell Reeves (1804-1877), eveneens handelaar, verzamelde verder planten voor de Horticultural Society. Vooral sierplanten die gevonden werden in de kwekerijen rond Canton. In 1843 werd de plant bij kwekers in Engeland te koop aangeboden. Maar het duurde nog enige tijd voor de boom wilde bloeien. Dit werd gemeld in *The Gardener's Chronicle* (30 June 1849), waarvan John Lindley de eerste uitgever was :

"At last Paulownia has flowered in England".

Maar het kan ook zijn dat de eerste bloei tot stand kwam in een tuin van een privé verzamelaar. Bijvoorbeeld in de tuin van Bishopstowe, de residentie van de Bishop van Exeter. Maar het is merkwaardig genoeg pas in 1852 dat Curtis' *Botanical Magazine* een artikel samen met een gekleurde illustratie aan *Paulownia imperialis* wijdde (Tab. 4666) :

"We have at length the satisfaction of giving a figure of this noble plant, the first published from flowers produced in the open air in England. The

opportunity of doing so is afforded me by the kindness of the Right Rev. the Lord Bishop of Exeter, who did me the favour to send me two panicles from his favoured grounds of Bishopstowe, near Torquay."

Voor Nederland kan best verwezen worden naar Philipp Franz von Siebold, hoewel hij niet zelf de plant vanuit Japan naar Nederland bracht. In 1829 vertrok hij uit Japan en de collectie levende planten die hij meebracht moest hij door de politieke omstandigheden in Gent achterlaten. Maar daarbij was blijkbaar geen *Paulownia*, want in zijn Kruidkundige Naamlijst van oud en nieuw ingevoerde Japansche en Chineesche planten (1844) geeft hij bij *Paulownia imperialis* twee jaartallen op voor invoering : 1836 voor die afkomstig uit China, en 1841 voor die afkomstig uit Japan. Hij verwijst daarbij ook naar de Jardin des Plantes in Parijs wat laat vermoeden dat hij een exemplaar uit Parijs kon bekomen, naast die welke hem via de Botanische tuin in Buitenzorg op Java bezorgd werden. Hij ontving immers nog lang nadat hij Japan verliet heel wat planten van zijn opvolgers in Deshima die dan via Java uiteindelijk zijn kwekerij in Leiden bereikten.

Hoe dan ook bood hij *Paulownia imperialis* te koop aan in een "Liste de plantes nouvellement introduites du Japon et des Indes orientales, offertes en 1842-43, mentionnant les membres de la Société qui ont souscrit". En bij die "Membres de la Société Royale pour l'Encouragement de l'Horticulture dans les Pays-Bas" die dus voor deze plant belangstelling toonden zijn ook een aantal namen van Gentse kwekers : J. Van Geert, L. Van Houtte, J.B. de Saeger en A. Verschaffelt. Op die manier wordt duidelijk hoe *Paulownia* in de tuinen in ons land kan terecht gekomen zijn. Maar gezien de vele contacten die er toen al waren met Engeland en vooral Frankrijk is het natuurlijk goed mogelijk dat kwekers en liefhebbers via andere kanalen dan de kwekerij van von Siebold een exemplaar voor hun collectie konden bemachtigen.

Als besluit moet er ook iets gezegd worden over het gebruik van *Paulownia*. In China wordt de plant zeker voor medicinale toepassingen verwerkt. Maar het is toch vooral omwille van de superieure kwaliteiten van het hout dat de boom gewaardeerd wordt. Licht en tegelijk stevig wordt het hout op vele manieren gebruikt. In Japan bijvoorbeeld voor

het maken van traditionele muziekinstrumenten. In China werd vroeger bij de geboorte van een dochter een *Paulownia* geplant. Vermits de boom snel groeit was hij klaar om gekapt te worden op het ogenblik dat de dochter in het huwelijk trad. Van het hout werden dan allerlei gebruiksvoorwerpen gemaakt. Ook in de mythologie speelt de *Paulownia* een rol. De (Chinese) phoenix wil enkel een nest bouwen in de kruin van een *Paulownia*, en als dat gebeurt, is dat een gunstig voorteken : een teken dat de regerende keizer een goed bewind voert of een aankondiging voor de komst van een goede heerser. In Japan is de plant ook in een gestileerde vorm te vinden als Samurai familieteken (crest) met onderaan drie grote bladeren en daarboven drie bloempluimen.

Bibliografie

- Boom, B.K. (1980). Nederlandse dendrologie. Wageningen.
- De Jong, P. (2009). *Paulownia tomentosa* vier maal in beeld in 2009. *Arbor Vitae* 1-19, p. 22-24.
- Desmond, R. (1977). *Dictionary of British and Irish Botanists, etc.* London.
- Fa-ti Fan (2004). *British naturalists in Qing China.* Harvard.
- Flora of China, *Paulownia*. (2010). http://www.efloras.org/florataxon.aspx?flora_id=2&taxon_id=124177
- Mabberley, D.J. (2000). *The Plant-book.* Cambridge.
- Siebold, P. F. von (1845). *Kruidkundige Naamlijst.* Leiden.
- Siebold, P. F. von & Zuccarini, J.G. (1835). *Flora Japonica.* Leiden.
- Steudel, E. G. von (1841). *Nomenclator Botanicus.* Stuttgart.

Bernard Symoens

Vierdaagse Engeland 13-16 mei 2010

Het is mijn eerste meerdaagse tuinreis die ik maak met de Vrienden van de Plantentuin Gent en net voor het opstappen op de bus vraagt Hilde mij daarom: "Bent u de buschauffeur?". Karel leest de verwondering op mijn gezicht af en corrigeert onmiddellijk: "Vermeulen en Michiels?". Mijn buurman Piet en ik knikken bevestigend. Ondanks onze stiptheid vinden we nog net twee zitplaatsen op de bovenverdieping van de bus. Iedereen is al present voor wat een bijzondere reis zal worden!

Op weg naar de Eurotunnel klaart het weer op en klinken er in de bus heren en der woorden als "Clematis", "Agapanthus" en "Iris". We hebben duidelijk te doen met een echt tuinpubliek en de sfeer is tegelijk enthousiast en gemoedelijk. Ik bekijk nog even het gevarieerde reisprogramma en zoek een aantal persoonlijke aanknopingspunten. De eerste dag al brengen we een bezoek aan de tuin van de legendarische Beth Chatto, een *plants woman* van formaat en houdster van twee eredoctoraten aan Engelse universiteiten voor haar bijdrage tot de tuincultuur. Ik lees al jaren haar artikels in tuintijdschriften en haar talent om planten te kiezen en te combineren blijft mij fascineren. Een tweede aanknopingspunt vind ik op de vierde dag bij het bezoek aan Cambridge, universiteitsstad van de natuurwetenschappen. Ik ben er nog nooit geweest maar wel benieuwd naar de verschillen met eeuwig rivaal Oxford, stad van de humane wetenschappen, waar ik enkele jaren geleden was. De andere bestemmingen op het programma moet ik voorlopig aan de verbeelding overlaten.

Eens aangekomen aan de Eurotunnel is het aanschuiven geblazen. Wim, de echte chauffeur van dienst en een assertieve West-Vlaming, rijdt langs rechts een twintigtal wachtende auto's voorbij. Een voorbereiding op het echte werk in Engeland, denk ik bij mezelf. We stappen allen nog even uit voor een ommetje bij de paspoortcontrole, maar even later manoeuvreert Wim zijn grote bus in de treinstellen van de Eurotunnel. Centimeterwerk! Tijdens de onderzeese reis naar Folkestone laat een lieve vriendin van de plantentuin (wiens naam ik verschuldigd moet blijven) ons haar lekkere *home made* bananen- en notencake proeven.

Eens op Engelse wegen gaat het richting **Hyde Hall**, een tuin van de Royal Horticultural Society (RHS) in het graafschap Essex, aangelegd vanaf 1955 op een onherbergzame heuvel in Chelmsford waarvan de flanken uit zware klei bestaan en de top uit kiezelstenen. Door de lage jaarlijkse regenval wordt er in Hyde Hall nadruk gelegd op het spaarzaam omgaan met water.

Het ecologische gebouw van de RHS waar we een middagmaal genieten is grotendeels opgetrokken uit inlands hout en maakt gebruik van passieve zonne-energie. Tijdens onze wandeling naar de tuin die aan de andere kant van de heuvel ligt, trekt de hemel open. De zon die te voorschijn komt zal ons voor de rest van de reis niet meer in de steek laten. Naar ver-luid een vaste waarde op de reizen van de vrienden van de Gentse plan-tentuin! We komen aan de *dry garden* die opgetrokken is uit grote rots-blokken en waar de grijze bladeren van *Verbascum olympicum* en de bloemmassieven van *Euphorbia characias* 'Portuguese Velvet' (een hybride met RHS award) domineren. We vinden er prachtige droogteminnende plantjes zoals *Aurinia saxatilis* 'Citrina' en *Erodium chrysanthum* maar ook akeleien, dwergirissen en wilde tulpen. Telkens weer ga ik door de knieën voor de mooie Engelse muurbloemen, hier de paarsoranje *Erysimum muta-bile*, niet alleen voor haar kleur maar ook voor haar zwoele geur. Op het hoogste punt van de *dry garden* bloeit een *Acacia pravissima* uit Australië (met RHS award) en stilaan komen we tot het besef dat hier heel wat plan-ten gedijen die tijdens onze winters een spoedige dood zouden sterven. De meer weelderige bloei van de *Acacia* aan de zijde waar er beschutting is van een bijgebouw toont aan dat de vorst toch zijn invloed heeft gehad. Ondanks de vermelding dat de *dry garden* onderhoudsarm ontworpen werd, zijn er op dat moment drie tuiniers aan het werk.

We kuieren verder onder een geurende witbloeiende Wisteria-tunnel langs het *upper pond* naar de *rose garden*. Het is een zeer formele tuin met rechte gazonboordjes zoals die alleen in Engeland te vinden zijn. In een van de vaste plantenborders die de rozentuin flankeren is een oudere dame aan het werk. Geduldig en bedachtzaam steekt zij enkele plantjes uit de grond en merkt geenszins onze aanwezigheid op. Pas later kom ik tot het besef dat zij hier vrijwillig komt werken om het Engels erfgoed in stand te hou-den. Aan het einde van de rozentuin vinden we de *rose rope walk*. Het is een pad met aan weerszijden (klim)rozen die werden opgebonden aan zware, doorhangende, op paaltjes vastgemaakte touwen, een techniek van rozen opbinden die ik nog niet eerder zag. Een echt monnikenwerk. Via het *lower pond* met moerascipressen bereiken we de *shrub roses*, een intieme en informele struikrozenborder. Ondanks het vroege jaargetijde worden we toch verrast door een bloeiende struikroos. De felgele *Rosa xanthina* 'Canary Bird' contrasteert sterk met de blauwe boshyacinten en de diepro-zie sierappel. Wat verder in de *woodland garden* vallen de grote pollen op van de geelbloeiende boom pioen *Paeonia lutea*. Net wanneer we de *wood-*

land garden willen verlaten worden we tot stilstand gebracht door de overweldigende bloei van een witte Rododendron waarvan de takken doorbuigen tot op neushoogte. De RHS award winnende cultivar 'Loder's White' geurt echter niet. Na enige momenten van extase beseffen we dat we haast moeten maken om de andere vrienden niet te laten wachten. De zon schijnt nu volop. Tijdens de afdaling van de heuvel op weg naar de bus merken we dat de vorst of een andere ongunstige gebeurtenis een zware tol geëist heeft in de *Australian and New Zealand Garden*. Hyde Hall demonstreert dat tuinieren in zeer ongunstige omstandigheden tegelijkertijd een uitdaging is en tot een mooi resultaat kan leiden.

De volgende bestemming is de **Beth Chatto Gardens** in Elmstead Market, ook in het graafschap Essex. Bij aankomst worden we voor de tweede keer geconfronteerd met het stuurvakmanschap van onze chauffeur op de wat klein uitgevallen toegangsweg tot de tuinen. Alvorens de tuinen te bezoeken drinken we koffie en proeven we van de *lemon cake*. Op tafel staat een romantisch vaasje met bloemaartjes van *Veronica gentianoides*. Aan de tuinen is een plantenwinkel verbonden waar ik onder andere een donker viooltje koop dat luistert naar de naam 'Roscastle Black'. In Engelse tuinen worden viooltjes, meer dan bij ons, op kleur toegepast tussen vaste planten en in potten. Je vindt ze dan ook in allerlei benoemde variëteiten.

De aanleg van de Beth Chatto Gardens startte in 1960 (dit jaar wordt de 50ste verjaardag gevierd) op een braakliggend stuk grond gelegen achter de fruitboerderij van haar echtgenoot. De grond, bestaande uit zowel zeer droge kiezel als zeer natte klei, was ongeschikt bevonden voor de fruitteelt! Nog voor de officiële ingang tot de tuin merken we rechts een kiezeltuin op met droogteminnende planten. Anders dan in Hyde Hall is deze droogtetuin vlak en uitgestrekt en is de bodem enkel bedekt met kleine kiezelsteentjes waarbij paden en borders naadloos in elkaar overlopen. De kiezeltuin is groener met minder Yucca's en grijsbladige planten en heeft daardoor een meer ingetogen karakter. In de prachtige kleurencombinaties herkent men de hand van de meesteres. Berberis en Geranium combineren mooi in de complementaire kleuren oranje en paars, en wat verderop bloeien bijna blauwe Geraniums in een bed van fluoge Euphorbia's, waarschijnlijk *Euphorbia polychroma*.

Eens door de officiële ingang wandelen we in de *damp garden*, een in de

diepte gelegen uitgestrekte tuin met grote vijvers, uitgestrekte borders en hoge bomen. We komen even tot rust op een zitbankje aan de oevers van het water waar bamboestruiken voor privacy zorgen. Ook hier zie je prachtige exemplaren van de moerascipres met zijn bovengrondse luchtwortels. De borders houden het midden tussen wild en beheerst en krioelen van de planten. Het door de hoge bomen gefilterde zonlicht zorgt voor een gevoel van geborgenheid. Geruisloos loopt de *damp garden* over in de *woodland garden*. Grote partijen boshyacinten (*blue bells*) contrasteren er met een groengeel bloeiend tweejarig plantje dat van ver iets weg heeft van een Euphorbia maar dat niet blijkt te zijn. Enig speurwerk op de bus brengt ons tot bij *Smyrniium perfoliatum*, een schermbloemige (de mooie oude naam van deze familie, Umbelliferae, mag blijkbaar niet meer gebruikt worden, spijtig). Wanneer we terugwandelen door de damp garden merken we een *Magnolia grandiflora* op met een veel te dikke stam in verhouding tot zijn hoogte. Bij wijze van afscheid aan de Beth Chatto Gardens omhels in nog even de witgestreepte stam van een oude berk.

's Avonds bereiken we het hotel dat blijkbaar van naam is veranderd. Er is geen rustplaats voor de bus voorzien en Wim besluit om een deel van de openbare weg in beslag te nemen. Bij het diner leren we Hilde en Karel wat beter kennen en onthouden we de belofte dat hun tuin weldra te bezichtigen zal zijn voor de Vrienden van de Plantentuin!

Dag twee brengt ons naar **Benington Lordship** in Hertfordshire. We toeren een hele tijd rond langs verdacht smalle wegen. In Benington dorp besluiten we rechtsomkeer te maken. Blijkbaar zijn we het domein Benington Lordship voorbij gereden. Het uitzicht op de omgeving met de uitgestrekte geelbloeiende koolzaadvelden houdt iedereen in een goede stemming. Uiteindelijk vinden we de ingang van Benington Lordship waar een bordje ons verwelkomt met de tekst: "We are closed today". Ik hou even de adem in maar Karel stapt vastberaden het domein binnen en regelt onze toegang.

We komen in de tuin doorheen een namaak middeleeuwse poort, een typische *folly* (een "follieken") uit 1838. De rozentuin die aan het huis grenst, biedt een wijds zicht op het meer waarlangs Benington Lordship gelegen is. Voor rozen is het nog te vroeg maar we zien wel de mooie gele boompioen *P. lutea* var. *ludlowii* in bloei. De vele reliëfverschillen en verscheidene tuinkamers maken deze tuin boeiend om te ontdekken. Be-

nington Lordship is het meest bekend voor haar ommuurde vasteplantenborder die van boven in de tuin afloopt tot bijna aan het meer. Geen chique trappen naar beneden maar wel een natuurlijk pad met aan weerszijden eenvoudige planten. Het reliëfverschil, de herhaling van plantengroepen, en haar natuurlijk karakter maken deze border tot een zeer indrukwekkende verschijning. Men vindt er weinig moderne planten maar eerder de Engelse cottage planten zoals germanica irissen (net niet in bloei), sieruien (*Allium*), *Camassia*, *Clematis*, Judaspenning, *Rosa glauca*, en de leliebloemige tulp 'Ballerina' waarvan de vurige oranje bedden zich herhalen over de gehele border. Langs de oude muren die de border flankeren zijn vakkundig oude rozen opgebonden. Het is bijna ongelooflijk dat de vrouw des huizes, Sarah Bott, deze border alleen onderhoudt. Beneden aan de border word ik even stil van een oude boomgaard met knoestige appelbomen, oude struikrozen en een zee van Fluitenkruid waarboven oranjetipjes fladderen. In Benington Lorship komt men terug *down to earth* en geniet men van de pracht van eenvoudige planten die de tand des tijds hebben overleefd. Voor ik het weet zit ons bezoek er op en zoek ik mijn weg naar de uitgang. Onderweg kniel ik nog even voor de doordringende zoete geur van Valse Salomonszegel (*Smilacina racemosa*). Her en der ontdek ik naambordjes tussen de vaste planten die verwijzen naar de verschillende cultivars van het sneeuwkllokje waarvoor deze tuin zo beroemd is. Voorjaar of zomer, naar Benington Lordship kun je altijd terug komen.

Bij het wegrijden van Benington Lordship wordt onze bus opgehouden door wegenwerken. Een houten elektriciteitspaal wordt verwijderd door een takel en eindigt net niet in onze voorruit. Gregory trekt tijdig zijn hoofd in. Een kwartiertje later moeten we door een straatje dat niet veel breder blijkt te zijn dan de bus. Onze chauffeur Wim doet zijn reputatie alle eer aan en loodst ons er door. Ik zie aan mijn linkerkant een dakgoot passeren op enkele centimeter van het raam. Even maar dachten we dat het niet goed kwam die middag.

De namiddag brengt ons een heel ander schouwspel. Het 16de eeuwse **Hatfield House** in het graafschap Hertfordshire is generaties lang bezit geweest van de familie Cecil. Robert Cecil was de belangrijkste persoon in het 17de eeuwse Engeland na Queen Elisabeth I. Onder een oude eik op

het domein kreeg prinses Elisabeth voor het eerst te horen dat ze koningin werd. De eerste aanblik op Hatfield House doet door de vele schoorstenen en de rechthoekige architectuur denken aan een koolmijngebouw of een kazerne. Pas later besef ik dat we op de oorspronkelijke achterzijde van het gebouw kijken. De mooiere voorzijde is enkel te bezichtigen vanuit de *shrubbery*. De grote ontvangstkamer van Hatfield House wordt gedomineerd door een allegorisch schilderij van Queen Elisabeth I. De toen 60-jarige vrouw werd zeer aantrekkelijk voorgesteld terwijl ze in werkelijkheid enkele tanden miste. In de mooie trapsculpturen van het huis is een fragment (een tuinman met schop) gewijd aan John Tradescant de oudere. John begon op Hatfield House als eenvoudige tuinman en schopte het tot hof tuinier. Op vraag van Queen Elisabeth I verzamelde Tradescant heel wat tuinplanten in Zuidoost Azië. Het plantengeslacht *Tradescantia* (Eendagsbloem), een typisch Engelse tuinplant met drietallige bloemen uit de familie van de Commelinaceae, werd eervol naar hem genoemd. Net zoals alle grotere Engelse landhuizen heeft Hatfield House een *Long Gallery*, een meer dan 50 meter lange kamer die diende als wandel- en ontspanningsruimte in geval van slecht weer. Door de ramen van de *Long Gallery* is er een prachtig vergezicht op het domein van Hatfield House (*viewing bay*). Wat verder in de bibliotheek is er dan weer een mooi zicht op de *West Parterre*, een formele tuin met achterin een zeer oude moerbeï. Robert Cecil had opdracht gegeven tot de aanplant ervan voor het kweken van zijderupsen maar vergiste zich in de soort: de Zwarte moerbeï (*Morus nigra*) werd aangeplant in plaats van de Witte moerbeï (*Morus alba*)! De rupsenkweek werd geen succes. Net voor ik het huis wil verlaten word ik gestopt door een vrouwelijke gids die mij de weg wijst naar een intieme kapel met brandraam van o.a. Vlaamse meesters.

Eenmaal buiten blijven we lang kuieren in de *West Parterre* met haar rijkelijk aangeplante borders. In de vochtige zwaar bemeste grond groeien er struikrozen, pioenen, irissen, parkiettulpen, en zelfs *Aurinia*, een klein plantje dat we voor het eerst te zien kregen in de droge tuin (!) van Hyde Hall. We besluiten ons bezoek aan Hatfield House met een lange wandeling in de *shrubbery*, een grote bostuin met speciale bomen en struiken. We genieten er van grote Rhododendronbomen, een bloeiende Vaantjesboom (*Davidia involucrata*), een bloeiende Sneeuwkllokjesboom (*Halesia monticola*), en dit in een zee van blauwe boshyacinten.

Hatfield House spreekt werkelijk tot de verbeelding.

Na het historisch intermezzo van Hatfield House stijgt op de derde dag de adrenaline van de echte plantenliefhebber terug naar haar hoogste peil. Op het menu staan de Bressingham Gardens en East Ruston Old Vicarage.

De **Bressingham Gardens** met bijhorend tuincentrum werd gesticht in de jaren '50 door de beroemde Engelse tuinpersoonlijkheid en vaste plantenkweker Alan Bloom. De zaak werd respectievelijk overgenomen door zijn zoon Adrian en zijn kleinzoon Jason. Zij hebben naast hun vaste plantenkwekerij een toontuin ontworpen die voor iedereen toegankelijk is. Als plantenverzamelaars in hart en nieren beslissen we echter om te starten met het tuincentrum. Het aanbod aan tuinplanten is er zo speciaal dat heel wat van de aangeboden planten bij ons niet te vinden zijn. We zien er onder andere een aanbod van *Erica arborea* cultivars, de mooie zwarte peterselievlier *Sambucus nigra* 'Black Lace', en een grote collectie Engelse tuinanjers waarvan ik mij een hele resem aanschaf. Gepakt en gezakt met planten stoppen we bij de cafetaria voor een kort middagmaal. Het is 5 minuten voor twaalf en het personeel houdt nog 5 minuten de handen stil tot de klok 12 uur slaat en de cafetaria officieel opent. Ook dat is de charme van Engeland!

De Bressingham Gardens vormen een toontuin van vaste planten. Afgeronde borders liggen her en der uitgestrooid over een licht glooiend parklandschap. Hier zijn vele cultivars ontstaan waaronder *Polemonium* 'Bressingham Purple' (te koop aangeboden aan de ingang) en *Achillea* 'Moonshine'. We wandelen langs de borders van de wintertuin, de zomertuin, de geurende tuin, de Dell Garden, ... met elk hun specifieke aanplant. Je ziet er bekende planten in een bijzondere kleur, waaronder de roze *Centaurea montana* 'Rubra', en met een bijzondere bloemvorm, zoals de dubbelbloemige *Trillium grandiflorum*. Een vriendin van de Plantentuin vraagt mij of ik de dubbele *Trillium* te koop gezien heb maar ik moet haar teleurstellen. Ik denk zelfs dat ik ergens las dat dubbelbloemigheid bij *Trillium* een afwijking is die de plant zwakker maakt waardoor zij haar meestal hoge prijs niet waard is. Aangetrokken door een mooi bloeiende Kornoelje stoten we op een bordje met tekst:

Cornus 'Ascona'

This tree was planted on the 21st June

2005 by family and friends, in memory
of Alan Bloom: the founder of the
Nursery, Garden and Steam Museum.

Aan de tuinen is inderdaad een stoommuseum verbonden en de zwarte wolken van de stoomtrein die rond het park toert, verspreiden zich over de volledige tuin.

Door de lange tijd die we doorbrachten in het tuincentrum komen we wat tijd te kort in de tuin, maar bij een bezoek in de zomermaanden zullen deze borders op hun hoogtepunt zijn. Terugkomen dus!

We zetten onze toch verder naar **East Ruston Old Vicarage**. De grandeur van deze privé tuin in het Noordoosten van het graafschap Norfolk is een verrassing vergeleken met de ontluikende borders van Bressingham. Het begint reeds met de prachtige *plant shop*, strategisch geplaatst aan de ingang die ook de uitgang vormt. De focus ligt er duidelijk op zeldzame tuinplanten: *Drimys*, *Carpenteria*, en planten waar ik nog nooit van gehoord heb. Ik laat mijn oog vallen op de kruisbloemige *Moricandia arvensis* maar beslis om niet toe te happen. Een echte plantenliefhebber kent immers zijn grenzen!

East Ruston Old Vicarage is de privétuin van Alan Gray en Graham Robeson. Door haar ligging dicht bij de oostkust van East Anglia gedijen er veel exotische planten. Het begint reeds bij de spectaculaire *Entrance Court* waar bezoekers samenhokken en foto's nemen van de machtige zwarte *Aeonium 'Voodoo'* planten die er in de volle grond gecombineerd worden met grijsbladige planten, palmen, en *Isoplexis* soorten. Met haar blauwe toegangspoort met vergulde bollen en bonte mediterrane plantenmix creëert men geen subtiele tuin zoals Bennington Lordship, maar een grandioos spektakel voor iedereen die het zien wil. De extravagantie wordt verder gezet in de *Dutch Garden*, een formele tuin met terras en massa's tulpen in potten en perken. In een kleine orangerie bloeit een welriekende geleide roos, zonder naambordje weliswaar, maar volgens mij is het 'Constance Spry' de allereerste roos van David Austin. Ik wandel over het terras en kom in vervoering van de grote potten "met 100 tulpen". Het hele kleurengamma passeert de revue: van wit-rood en wit-paars gevlamde Rembrandt tulpen tot langstelige witgroene viridiflora tulpen gecombineerd met kortere paarse pioenbloemige tulpen. Een mooi idee voor thuis! Sommige vrienden beginnen zich praktische vragen te

stellen bij de duizenden tulpen in de *Dutch Garden*, zeker wanneer we op een grote formele border stoten waarin tulpen van alle kleuren van de regenboog gecombineerd worden tot een geheel. Ik suggereer nog dat de border na de tulpen kan beplant worden met Dahlia's maar dat vermindert het praktisch probleem niet. Deze tuin vergt een enorm werk om te onderhouden en het is niet te geloven dat de twee heren des hui- zes dit voor hun eigen rekening nemen. Architectonisch is de *Dutch Gar- den* sterk door haar symmetrie en sterk formele karakter. Er zijn her en der vista's, bijvoorbeeld op de tien buxuspiramides in de King's Walk, of door openingen in de hagen met zicht op een kerktoeren of vuurtoren in de buurt. Wanneer ik verder wandel op het terras langs het huis tref ik er twee aurikeltheaters aan aan weerszijden van de achterdeur. Men ziet ze niet veel meer, die typische onderhoudsintensieve collecties van *Primula auricula* hybriden, mooi gerangschikt op rekjes, maar alleen al voor de zoete geur is het de moeite waard. Dat dit geen gewone tuin is be- wijst de bloesem van een *Drimys winteri* die wat verder van achter een Taxus-haag te voorschijn komt. Hoe we de tuin ook ervaren, grandioos of grotesk, we zijn toe aan een verpozing met koffie en Engels gebak! De zon blijft onophoudelijk stralen en we komen volledig tot rust op een terrasje met keuvelende mensen.

De tuin is groot en kent vele kamers en gangen. We zetten onze wandel- ing verder langs de *Apple Walk* richting groentetuin. Het is een gezellige en goed onderhouden tuin met allerlei bladgroenten in potten. Naast de groentetuin ligt de mediterrane tuin. Grote Cistus struiken blokkeren het wandelpad. Het onkruid levert hier wel nog strijd met de echte be- woners maar er bloeien toch bijzonder pioenen en droogteminnende planten. We verpozen even in het huisje dat de toegang vormt tot de mediterrane tuin want het is warm. Achterin het domein bevindt zich de *Californian Border & Desert Wash*. Tussen stenen en rotsblokken gedij- en palmen, Yucca's, vetplanten, en cactussen in het milde klimaat en in de luwte van grote *Eucalyptus* en *Michelia* bomen en *Ceanothus* struiken. Graham Robeson is er in alle bescheidenheid aan het werk en maakt een praatje met ons. Opnieuw is de tijd voorbijgevlogen en gaan we richting uitgang. Op weg naar de bus stop ik in het plantenwinkeltje en koop er, op aangeven van Piet, toch mijn *Moricandia arvensis*. Aan de bus geko- men verontschuldigd ik mij voor mijn laattijdigheid maar Karel glimlacht en zegt: "hier is het begrijpbaar dat je te laat komt".

's Avonds bij aankomst in het hotel kan niemand nog de kamer binnen. Onze badges zijn "ontregeld" door een of ander magnetisch veld en we proberen ons in te beelden waar we dat veld dan wel zijn tegengekomen. Genereren tulpen magnetische velden?

Op de laatste van vier dagen bezoeken we 's morgens **Cambridge Botanic Garden**. Er wordt geen kredietkaart aanvaard aan de kiosk en Karel moet beroep doen op enkele Vrienden van de Plantentuin voor het betalen van de inkom. Niemand laat het aan zijn hart komen en al snel worden de plantjes geïnspecteerd die uitgestald staan aan de botanische winkel bij de inkom. Ik laat mijn oog vallen op het grijsbladige plantje met de naam *Atriplex halimus* (zoutmelde). Een vriendin van de plantentuin uit Oosten-de vertelt mij dat het een vrij veel voorkomende kustplant is. Paul vertelt mij dan weer over de tuinhelme waarvan het blad in zijn jeugd werd gebruikt om de smaak van soep te versterken. En heeft u al eens met uw pink de zwarte nectar geproefd uit de bloemen van *Melianthus major*? Aan de achterzijde van de botanische winkel bloeit een opvallende *Rosa banksiae* 'Lutea' tot in de dakgoot. Bij ons is dat een uitdaging. Op weg naar de serres passeren we een legendarische appelboom met een bordje waarop staat:

Sir Isaac Newton's Apple

This apple tree is a descendent by vegetative propagation of the tree which grew in the garden of Woolsthorpe Manor near Grantham and which is reputed to be the tree from which fell the apple that helped Newton to formulate his theory of gravitation. The original tree is said to have died about 1815-1820.

The variety is 'Flower of Kent'

De oude serres van de botanische tuin hebben allure door het vergrijsde hout en de vergulde klinken. Onvergetelijk zijn de bloemtrossen van de Filippijnse klimmer *Strongylodon macrobotrys*: als van plastic en met de kleur van jade (appelblauwzeegroen). De fluorescerende vlinderbloemen vallen op in de schemering en worden in het land van herkomst bevrucht door vleermuizen. Volgens Paul vormt deze plant de blikvanger van me-

nig botanische tuin en komt ze ook in andere kleuren voor. Ik blijf voelen aan de bloemen tot ik overtuigd ben dat ze echt zijn.

Op het terras aan het cafetaria stromen heel wat vrienden samen voor een korte middagpauze. De zon straalt volop en er heerst een gezellige en ontspannen sfeer. Na een lekkere *fair trade* koffie zetten we onze weg verder naar de rozentuin. Het is interessant om drie geelbloeiende rozenstruiken op een rij te zien: *Rosa hugonis*, *Rosa x pteragonis* 'Cantabrigiensis', en *Rosa xanthina* forma *spontanea*. Alle drie bloeien ze lichtgeel maar de laatste in het rijtje is de mooiste en de rijkst bloeiende. Aan de overkant van de weg staat een solitaire rozenplant met een diameter en hoogte van om en bij de 10 meter. Ondanks verwoede pogingen en vele schrammen vind ik het naambordje niet. Wat een spektakel zou te zien zijn mocht deze roos bloeien!

Langs de weg naar de vaste plantenborders bloeit het Fluitenkruid massaal. Heel wat delen van de plantentuin worden bewust wild gelaten om de biodiversiteit aan planten en dieren te stimuleren. Na het nemen van een ruime bocht ontwaren we in de verte de *scented garden* (geurtuin). De geniale eenvoud waarmee deze tuin werd aangelegd en het samenspel van geuren en kleuren vormt voor mij een van de hoogtepunten van de botanische tuin. Honderd lichtgele muurbloemen vormen er een decor voor de donkerpaarse *Allium aflatunense* en de blauwwitte Germaanse iris 'Florentina'. De geur van deze Florentijnse iris heeft een ondertoets van witte chocolade. Alexis haalt mij uit mijn roes door te wijzen op het feit dat witte chocolade eigenlijk niet bestaat.

Opnieuw ingehaald door de tijd maken we enkele moeilijke keuzes richting uitgang. We besluiten de systematische bedden links te laten liggen en kiezen voor de rotstuin, de moerastuin, en de *woodland garden*. De grote rotstuin eindigt in een idyllische waterplas met grote moerascipressen en Atlantische ceders op de achtergrond. Gepakt en gezakt met planten uit de botanische winkel proberen we op afspraak te zijn voor de geleide stadswandeling door Cambridge.

Aan Guild Hall in **Cambridge** sluiten we aan bij mevrouw (jawel) Tolstoy, een Nederlandse theologe die opvallende gestreepte kousen draagt. Zij woont al 24 jaar in Cambridge en kent de stad door en door. We staan oog in oog met het beroemde King's College maar hebben geen tijd om er binnen te gaan. De bedoeling is namelijk dat we terugkomen! Een lokaal comité van studenten beslist over het doen en laten van een zeer oude Paar-

denkastanje voor het gebouw. Naast *students* in de universiteit van Cambridge zijn er ook *fellows*. Fellows (zeg: de profs) besturen het *college* maar wonen er niet. Vroeger mochten zij niet huwen. Bepaalde delen van het *college* en de daarbij horende tuin waren enkel voor *fellows* toegankelijk, zoals de *fellow garden* van Clare College waaraan we een bezoek brengen.

De tuin, gelegen langs de Cam rivier, is niet altijd open en we voelen ons een beetje bevoorrecht dat we een bezoek kunnen brengen. De naam Cambridge, Cantabrigia in het Latijn, vind je terug in plantennamen onder de soortnaam *cantabrigiensis* of kortweg *cantab*. De tuin is opvallend goed verzorgd en ik vraag mij in stilte af of de *fellows* daar zelf voor instaan. Er bloeien opvallend veel pioenbloemige tulpen in wit en roze en ook volgens mevrouw Tolstoy bloeien de tulpen dit jaar met een vertraging van 2 tot 3 weken.

Studenten aan de universiteit van Cambridge worden blijkbaar uitzonderlijk goed verzorgd. Zij vinden zonder probleem een mooie verblijfplaats in het centrum van de stad, zij hoeven niet te betalen voor hun studieboeken, en hun persoonlijke begeleiding is zo goed dat het zelden gebeurt dat iemand niet slaagt. Het aandeel en het succes van vrouwelijke studenten aan de universiteit van Cambridge nam de laatste jaren de bovenhand. Volgens onze gids, en gestaafd door wetenschappelijk onderzoek, komt dit omdat mannelijke studenten niet houden van sterke intelligente vrouwen en daardoor zichzelf wat op de vlakte houden, ook intellectueel. Dit moet ongeveer het enige zijn wat we niet geloofd hebben van mevrouw Tolstoy. Wat dieper in de tuin komen we in een met *Taxus* omhaagde tuinkamer met centrale vijver waar studenten jaarlijks bijeenkomen om bij een picknick te luisteren naar lezingen uit de teksten van Shakespeare. Langs een lange border met cottage planten wandelen we terug naar de uitgang van de tuin. Op weg naar de bus langs de *Backs* krijgen we nog een prachtig zicht te zien op het beroemdste gebouw van Cambridge, King's College Chapel.

Het bezoek aan Cambridge en het slotbeeld op King's College Chapel blijven in het geheugen gegrift. Zij vormen een mooi slot van wat een intense, leerrijke en tegelijk ontspannende tuinreis in East Anglia is geworden. Bedankt Hilde en Karel!

Tom Vermeulen

Bezoek aan een zeer onbekende tuin in Gent

Sedert enkele jaren is er een beperkte samenwerking opgestart tussen de Plantentuin en de vrijwillig medewerker-tuinier van de kloostertuin, verborgen achter het imposante klooster van de paters Karmelieten, gelegen in de Burgstraat te Gent.

Bij de opstart van onze samenwerking, en vooral om de situatie en de problematiek van de kloostertuin te leren kennen, heb ik van deze medewerker een rondleiding gekregen in de diverse grote en kleine tuinen en tuintjes gelegen binnen de muren van het kloostercomplex.

Naast het zuivere tuinelement is er ook een belangrijke historische component aanwezig, met diverse architecturale of historische elementen in deze tuinen.

De eigenlijke stichting van dit klooster kan worden gesitueerd in 1651, met de aankoop van een deel van het voormalig Prinsenhof van Keizer Karel, namelijk de Leeuwenmeers waarin het "Leeuwenhok" nog als een laatste structuurelement aanwezig is. Een verklaring van deze merkwaardige naam volgt tijdens de rondleiding !

De drie vleugels van het klooster werden gebouwd tijdens de jaren 1664-1687, daarna gevolgd door de oprichting en inwijding van de huidige kerk (1703-1714).

Momenteel omvat deze site drie organisaties :

- 1) het eigenlijke klooster,
- 2) vanaf 1968 werd op de site van het Gentse klooster "Het Rustpunt" opgestart, een karmelitaans centrum voor spiritualiteit, verstillings en verdieping,
- 3) de uitgeverij en boekhandel Carmelitana.

Tijdens onze wandeling zal naast het bezoek aan de tuin(en) ook aandacht worden besteed aan deze andere delen van de kloostersite : een eerste kennismaking met een onbekend deel van het Gentse leven.

Practisch

Organisator : Paul Goetghebeur

Zaterdag 14 augustus, 14 u

Burgstraat 46, op de parking voor het klooster van de paters Karmelieten

Einde voorzien omstreeks 17 u.

Inschrijving : door overschrijving **VOOR 31 JULI** van 9 Euro per deelnemende persoon op het gewone nummer van De Vrienden van de Plantentuin Gent 001 1192154 03, met als mededeling : Kloostertuin Burgstraat & aantal deelnemers.

Historisch-botanische fietstocht doorheen Gent

De aandachtige lezer zal gemerkt hebben dat in de agenda van de Vrienden een kleine wijziging is opgetreden. Er was een uitstap voorzien naar de streek van Poperinge op zaterdag 28 augustus, die in de nieuwe agenda is vervangen door een fietstocht in Gent, op zondag 29 augustus. De voornaamste reden is een ernstig logistiek probleem in Poperinge zelf : Marktrock Poperinge op diezelfde zaterdag, waardoor het verkeer in een wijde omtrek van Poperinge ernstig verstoord zal worden. Niet getreurd, volgend jaar proberen we opnieuw, op een andere dag...

Tijdens mijn diverse fietsverplaatsingen in Gent zijn mij veel straatnamen opgevallen waarin een botanisch element is opgenomen, de naam van een plant (al of niet verbasterd), de naam van een plantkundige, of een element dat verband houdt met een botanisch gebeuren of instituut. Ik ben die gaan verzamelen, in een digitaal bestand, en daar is een soort route mee opgebouwd (eigenlijk meerdere routes), die wandelend of fietsend kan (kunnen) worden afgelegd. Hier en daar komen zelfs niet-botanische straten aan bod.

Eind augustus, net voor de start van het nieuwe schooljaar, wil ik die graag met de Vrienden gaan affietsen (correctie : op- en affietsen, denk aan de "bergen" van Gent !). Daarom heb ik geopteerd voor de zondagmiddag, dan kunnen we rustig fietsen door het beperkte autoverkeer. Het traject is niet te lang, er zijn wel wat hellingen (eigen aan Gent, denk bv. aan de Blandijnberg), we stoppen geregeld om even te luisteren naar de uitleg. Er worden vragen gesteld, we proberen de bestaande, historische kennis uit de deelnemers te halen. Er worden kaartjes getoond, afbeeldingen van oude situaties, etc. om hier en daar de situatie te verduidelijken.

En we hopen op mooi weer, een vriendelijke zon, en misschien onderweg een ijsje ?

Practisch

Organisator : Paul Goetghebeur

Zondag 29 augustus, 14 u

Ingang Plantentuin, hoek Ledeganckstraat en Emile Clauslaan

Meebrengen : fiets in goede staat

(vervolg pag. 91)

Inschrijving : om een zicht te kunnen houden op het aantal deelnemers vragen we u om in te schrijven **VOOR 14 AUGUSTUS** via email, per telefoon, of met een briefje bij onze secretaris Ferdinand Cobbaut (contactgegevens zie binnenzijde titelblad). Meld uw naam, en het aantal deelnemers waarvoor u inschrijft.

Kostprijs : 2 Euro, **ter plaatse te betalen**. Ten voordele van de hulpkas van de Plantentuin !

Einde voorzien, terug aan de Plantentuin, omstreeks 17 u.

Een driedimensionale tuin te Wervik, en de Plantenbeurs in La Feuillerie te Celles

Vorig jaar was een bezoek gepland aan de gerenommeerde tuindagen van Celles, op het domein van La Feuillerie. Een dergelijke uitstap willen we altijd graag combineren met een tweede activiteit, en die was ook voorzien. Alleen bleven onze aanvragen tot een bezoek steeds onbeantwoord. Tot we kort voor het afsluiten van de deadline voor ons tijdschrift een bericht kregen dat die zaak failliet was verklaard. Daar ging onze tweede activiteit, en snel een vervanger vinden was toen niet meer mogelijk.

Dit jaar is er wel een tweede plekje gevonden, de afspraak is gemaakt, en we worden er met veel genoegen verwacht !

In de voormiddag brengen we een bezoek aan de kleine stad Wervik, meer bepaald in de Sint-Medardusstraat, waar zich een bijzonder merkwaardige stadstuin met een vreemde annex bevindt. De aanleg van de tuin dateert van omstreeks 1870. Deze echte stadstuin is dan langzaam kunnen rijpen, en de taxussen en buxussen zijn intussen fenomenaal uitgegroeid. Verderop in de tuin komen we aan een ravijn waarover een gotisch bruggetje loopt dat uitsteekt op een rotsmassief. Het pad loopt langzaam omlaag langs dit massief, en geeft tenslotte toegang tot een ware grot. Rotsmassief en grot zijn opgebouwd uit echte rotsen, aangevoerd uit een groeve in Henegouwen.

De fiere eigenares, Mevr. Phylie Deldycke zal ons rondleiden in deze wondere wereld.

Na het afscheid stappen we opnieuw op de bus, en vertrekken richting Celles, waar we omstreeks 13 u zullen toekomen. Ter plaatse is er een kleine hap mogelijk, met georganiseerde barbecue, maar eigen picknick meebrengen is OK, en misschien handiger.

Op het domein van La Feuillerie organiseren Palick en Solange van Hövell reeds 22 jaar hun tuindagen, waarop een 50-tal exposanten een brede en zeer interessante collectie van tuinplanten te koop aanbieden. Deze lijst kan u raadplegen op

<http://www.lafeuillerie.be/plantes-rares-et-de-collection-celles-septembre.htm>

en daar kan u doorklikken naar de site van de deelnemers.

Ik vermoed dat ik de busfirma best informeer over het mogelijke transport van een kleine plantentuin, richting Gent...

Practisch

Organisator : Paul G oetghebeur

Zondag 26 september: vertrek van de autocar aan de ingang van de Plantentuin, om 9 u. Aankomst Wervik, 10.15 u

Bezoek aan de stadstuin, wintertuin en grotto, Sint-Medardusstraat

Vertrek om 12 u. Aankomst Celles, 13 u

Vertrek Celles, 17 u. Terug in Gent, Ledeganckstraat, 18 u

Inschrijving : door overschrijving **VOOR 14 SEPTEMBER** van 39 Euro per deelnemende persoon op het gewone nummer van De Vrienden van de Plantentuin Gent 001 1192154 03, met als mededeling : Wervik Celles & aantal deelnemers.

Maximum aantal deelnemers 40.

De tuin in Wervik kan slechts een 40-tal deelnemers aan per rondleiding, vandaar deze beperking. Daarom : vooraleer in te schrijven moet u de secretaris Ferdinand Cobbaut contacteren (0497 84 88 82) om te vernemen of het maximum aantal nog niet is overschreden. Dank voor uw medewerking !

Judasoren op Esdoorn : breder dan gedacht !

Bij het controleren van nummers van bomen dicht bij de ingang van de Plantentuin kom ik terecht bij een oude esdoorn, aangeduid als *Acer palmatum*, met als cultivarnaam 'Heptalobum', en met als nummer 1900 4876 U.

Deze Esdoorn was mij gesignaleerd als een potentieel slachtoffer van een vaatschimmelziekte, waarbij takken afsterven doordat hun geleidingsweefsel verstopt geraakt. Er zijn inderdaad enkele takken verdroogd, maar voorlopig is de toestand helemaal niet dramatisch. Grote delen van deze oude rakker lijken me trouwens in heel goede doen.

Echter een zware tak is recent afgekraakt, aan de zijde van het pad. Van de

resterende tak lijkt het bovenste deel al een tijdje verdroogd, het lagere deel is nog goed levend, met meerdere zijtakken volop in blad.

Op dat bovenste deel, het meest verweerde stukje, groeit een hele reeks kleine, oorstompe paddenstoelen. Die vorm doet me spontaan denken aan wat ik ken uit de duinstreek, Judasoren op oude vlierstruiken. Probleem : ik ken deze Judasoren inderdaad enkel van op oude vlieren, en meer bepaald herinner ik me een studie van lang geleden waarbij de aanwezigheid van Judasoren op Vlier zelfs werd gelinkt met een bepaalde type (kalkrijke) bodem.

Wat hebben deze Judasoren te zoeken op een esdoorn, op een niet-kalkrijke bodem in de Plantentuin ? En gaat het eigenlijk wel om Judasoren ?

Bij dergelijke vragen kunnen we altijd even proberen of we op het internet, het wereldwijde web, misschien een en ander kunnen vinden. Dus : we tikken in "Auricularia" en "Acer", klik, en meteen verschijnt een lijst met 10 200 resultaten. Ik klik door op de eerst aangeboden link :

<http://www.bioimages.org.uk/html/t43353.htm>

... en het is meteen raak in de roos. Ik krijg een lange lijst met waarnemingen van Judasoor op andere soorten dan de klassieke Vlier. Op deze lijst (met meer dan 20 namen) zien we bomen, struiken, en zelfs lianen, gaande van Bosrank over Fijnspar naar Goudenregen, inclusief drie soorten esdoorns.

(Het gebruik om levende organismen bij hun beschrijving te voorzien van een "Latijnse" naam biedt hierbij een bijzonder groot voordeel. Zoektochten op het internet verlopen daardoor meestal behoorlijk efficiënt.)

Het voorkomen van deze Judasoren op een van onze esdoorns is blijkbaar niet zo ongewoon als ik dacht, met mijn gebrekkige kennis van de (wel zeer brede) gastheerrange. Intussen zijn enkele van deze Judasoren verzameld, en worden nu opgenomen in het herbarium GENT, onder het nummer Goetghebeur 11402.

Maar ! Bij het wat grondiger bekijken van deze esdoorn merk ik dat de typische esdoornvruchtjes niet hangen, maar integendeel op een strak recht-opstaande steel zeer opvallend boven de bladeren uitsteken. De twee vleugels liggen quasi in elkaars verlengde (ze maken een hoek van 180°), en de (vermoedelijk nog niet helemaal rijpe) vrucht bereikt zo makkelijk een lengte van 4 cm.

En dan bekijken we even het blad, dat bij goed uitgegroeide takken 11-lobbig is, en bij kleine takjes 9-lobbig, de lobben diep ingesneden (tot 3/4

van het blad). De cultivarnaam 'Heptalobum' verwijst daarentegen naar een blad dat 7-lobbig zou zijn (*hepta* is Grieks voor zeven).

Over de origine van deze oude struik weten we niets, het is een pre-1970 accessie (waarvan de gegevens volledig verdwenen zijn), met als nummer 1900 4876.

Ondanks het gegeven dat dit exemplaar een cultivar voorstelt (en cultivars zijn vaak van hybridogene natuur) probeer ik toch even de sleutel opgesteld door Jan De Langhe voor de hier winterharde soorten van het genus *Acer*. We komen inderdaad in de buurt van *Acer palmatum* en verwanten, maar een oplossing is hier niet mogelijk, wegens hybride.

Deze sleutel staat on-line : <http://www.henriettesherbal.com/botany/acer.html>

We kunnen deze struik ook vergelijken met een grote, oude boom van *Acer palmatum* (1900 1494) die zich bevindt op de hoek van de Victoriakas, dichtbij het ingangsgebouw. Deze bladeren zijn 5-lobbig tot lichtjes 7-lobbig. De vruchtjes staan op korte, opgerichte stelen, en steken amper boven de bladeren uit. Ze zijn opvallend klein, vaak minder dan 2 cm lang, de vleugels zijn sterk divergerend.

Wanneer we nu de gegevens van deze struik en deze boom vergelijken met de beschrijvingen in de recentste revisie (van Gelderen et al. 1994, *Maples of the World*), dan wordt de situatie toch iets duidelijker.

Over *Acer palmatum* lezen we :

"Leaves 5-7-lobed, ... Extremely variable ... Samaras 1 cm long, often underdeveloped, divergent, ripening in September; fruits among the smallest in the genus. Cultivars often bear larger seeds with deeply coloured samaras."

"*Acer palmatum* is easily recognized, although it is often confused with *A. japonicum* in the trade."

En dus lezen we ook even wat over deze laatste soort wordt verteld :

"Leaves suborbicular, ... 7-, 9-, or even 11-lobed; sinuses often shallow... Samaras erect to divergent, often pubescent, 3 cm long, always hanging under the leaves."

Onze boom lijkt dus inderdaad behoorlijk goed op *Acer palmatum*, maar de struik daarentegen heeft kenmerken van beide soorten. Misschien kunnen we hier een hybride vorm herkennen met een mix van kenmerken van beide ouders ?

Paul Goetghebeur

Lidgeld 2010 (geldig voor een gezin)

Lid	11 euro
Beschermend lid	15 euro
Steunend lid	25 euro

Te betalen op rekening 001-1192154-03 van de Vrienden van de Plantentuin Gent, p/a Willy Maststraat 51 9032 Wondelgem, met als vermelding "lidgeld 2010" en "naam van het lid".

Wil a.u.b. de naam en het adres van het lid vermelden, indien deze verschillend is van de betalende persoon. Beste dank.

Meerjarig lidmaatschap

Een meerjarig lidmaatschap is mogelijk (inflatie-bestendig!) onder de voorwaarden hieronder beschreven (warm aanbevolen)

Lid, 5 jaar	50 euro
Beschermend lid, 5 jaar	75 euro
Steunend lid, 5 jaar	125 euro

Lidmaatschap voor het leven (vanaf 50 jaar)

Lid voor het leven	200 euro
Beschermend lid voor het leven	350 euro
Steunend lid voor het leven	550 euro

Men kan ook lid worden door aankoop van het boek 'Planten-Odysee', inclusief een waardebon voor lidmaatschap, aan de prijs van 15 euro (+ 4 euro verzendingskosten). Dit bedrag kan overgeschreven worden op rekening 001-1192154-03 van Vrienden Plantentuin met vermelding 'Planten-Odysee'.

DE VRIENDEN VAN DE PLANTENTUIN GENT

Driemaandelijks tijdschrift
Jaargang 29 - Nummer 2 - juni 2010
ISSN 0777- 8821

Redactie en lay-out

Redacteur: Paul Goetghebeur. Coördinator: Karel Reusens.

Aan de samenstelling van dit nummer hebben meegewerkt: Olivier Dubois, Paul Goetghebeur, Marc Libert, Karel Reusens, Straatmus, Bernard Symoens, Tom Vermeulen

Onze welgemeende dank gaat ook uit naar: alle vrijwillige medewerkers die zorgden voor plooi-, kleef-, en transport-activiteiten, die het verschijnen van het vorige nummer mogelijk hebben gemaakt.

© De Vrienden van de Plantentuin Gent, 2010

Overname van artikels is alleen mogelijk ná schriftelijke toestemming van de redacteur

DIGITAL PRINT CENTER WWW.ATLASCOPY.BE

ATLAS

COPY

**HUNDELGEMSESTEENWEG 7
9050 LEDEBERG - GENT
09 245 02 25
PRINTING@ATLASCOPY.BE**

Driemaandelijks tijdschrift
Jaargang 29 - nr. 2 - juni 2010
ISSN 0777 - 8821
afgiftekantoor GENT 1

v.u. Paul Goetghebeur
K.L. Ledeganckstraat 35
9000 Gent

België - Belgique

P.B.

3/612	9000
-------	------

Erkenningsnummer P608176
